

R. P. CLAVDII AQVAVIVAE

Societatis IESV Præpositi Generalis.

INDVSTRIÆ

PRO SVPERIORIBVS Eiusdem Societatis, Ad curandos Animæ morbos.

ROMÆ, In Collegio Rom. eiusdē Societat.

Anno Dñi MDCVI.

CVM FAC. SVPER.

est, si vniuersæ Societati communicarentur, eæque typis excusæ, quales nunc mittuntur, quo plura, & emendatiora essent exemplaria. Faxit diuina bonitas, vt res tota eum fructum sortiatur, quem R. P. N. sibi proposuit, & quem enixe omnes optamus. Datum Romæ 15. Aprilis. 1600.

Mandato R. P. N. Generalis.

Bernardus de Angelis
Secretarius.

In-

Index Capitum.

Ima-

R. P.

R. P. CLAVDII AQVAVIVAE SOCIETATIS IESV PRÆPOSITI GENERALIS

Industriæ

PRO SVPERIORIBVS eiusdem Societatis, ad curandos animæ morbos.

PROOEMIVM.

Animarum curatio quã to præstantior eò difficilior.

ANIMARVM curatio quanto præstantior & difficilior est, quàm corporum, tanto maiorem à nobis exigit & solicitudinem & peritiam. Et anxietates quidẽ ac pericula huius muneris non videmus tantum, sed & prædicamus, & plangimus quicunque sub hoc onere laborantes ingemiscimus. Verum an æquali studio contendamus, vt industria peruigili & infatigabili caritate, susceptos nostros optatæ sanitati reddamus, hoc nobis magnopere perpendendum, & vt id præstemus, in primis curandũ est. Et mihi quidem frequentior quadam &

Plurimorũ sanatio fit per patientiam.

attentior meditatio, & experientia diuturnior certissimè persuasit, plurimos ad salutem reduci posse, si paterna quadam, & plena amoris ac fiduciæ patientia res agatur, quos ex neglecta aut perfunctoria medicina vel incorrigibiles excludimus, vel toleramus incorrectos. Quamobrem non inutile visum est futurum, si quæ sedula obseruatione tot annorum spatio deprehendi, in quibus me vel alios peccasse animaduerti, quæ rectè, quæ secus acta essent, adnotando; quid profuisse, quid contra nocuisse

Medicinæ spiritualis præcepta.

cognouerim, ea quibusdam quasi medicis præceptis quàm breuissimè planissimeque digererem. Sic enim fieret, vt & ijs qui in gubernatione, id est, arte huius spiritualis medicinæ non adeo versati sunt, plurimum lucis & adiumenti adferretur; & eorum qui ex vnctione Sancti SPIRITVS, lectione Sanctorum, & experientia, ijs auxilijs non egerent, memoria non leuiter iuuaretur, & voluntas ac studium vehementius excitaretur.

DE IIS QVAE NECESSARIA sunt ad curationem rectè faciendam.

CAP. I.

Cogitanda superioris obligatio.

ET autem rectè, & cum vtilitate morborum curatio fiat, plura necessaria sunt, quæ vel medicum ipsum, vel infirmum spectant, quæ breuiter attingentur. Et ante omnia vnum illud ob oculos versandum assidue, qua obligatione Deo nos in huius muneris susceptione obstrinxerimus, vt (iuxta Prophetam, vel potius ipsius Domini vocem) quod infirmum est consolidemus, &c. Vnde egregie B. Basilius, cũ quæsisset, qua animi affectione Superior aliorum curam suscipere debet, respondet: Vt qui saucijs multis ministrat, & saniem de singulis illorum vulneribus abstergit, & pro natura vniuscuiusque mali remedia ei adhibet accommodata, munere illo neutiquam ad animi elationem vti consueuit, sed ad demissionem potius, & solicitudinem, & maiorem quandam curam: itidem, ac multo etiam magis is, cui totius fratrum societatis sanandæ prouincia est delegata, perinde vt qui omniũ minister sit, & rationem de vnoquoque illorum redditurus, sic secum agitare animo, & contendere anxiè debet. Hæc D. Basilius. As-

Ezech. 34.

Reg. fus. disput. Resp. 30.

Spiritualis medicus superior.

Ad Heb. 13.

ſidua quippe induſtria & vigilantia opus eſt: nec ab re apud Caſſianum e corporali medicina tranſlato vocabulo, hi quos ſpiritualiter curandos ſuſcipimus, Suſcepti noſtri vocantur, quaſi quos in noſtram fidem ſuſceperimus, noſtrumque periculum. Videat ergo Superior quaſi rationem Deo redditurus, quid faciat, quid caueat, hoc enim re vera valde excitandi ſumus, ne putemus nos innocentes, cum nihil committimus.

Lib. 10. cap. 7.

Spiritualiter infirmi ſuſcepti dicuntur.

2 Hoc veluti fundamento poſito, ſciens quia Domini eſt ſalus, & illius ſpiritu lux, & vita, & bona omnia in cordibus fidelium procreantur; non ſuæ prudentiæ aut diligentiæ innitatur, ſed ad orationem per ſe & per alios confugiat: nihil enim exterior correptio operatur, niſi interior loquatur excitator. Quamobrem D. Gregorius de eo, qui præeſt, & alios ad DEVM compellere ſtudet: Tantæ charitatis, inquit, eſſe debet, vt inſtanti deſiderio non petitor, ſed petitio eſſe ſentiatur: ſalutem quippe fidelium tam inſtantius debet appetere, vt ex vſu interni guſtus, omnem motum cordis in affectum ducat ſupplicationis. Et B. Iob, vt Caſſianus annotauit, quotidiana pro filiorum purificatione ſacrificium Domino Deo offerebat, non tam ſibi eos, quàm Deo ſuſceptos ac familiares cupiens exhiberi.

Pſal 3.

Ad orationem confugiendum.

In 1. Reg. lib. 5. c. 3.

Iob 1.

Collat. 6. c. 10.

3 Recogitet magno & fidenti animo, quam-

quamuis verissimum sit, quod S. Leo monuit, antiquorum morborum difficilem, ac tardam esse curationem; nihilominus certissimum esse, quod docuit S. Basilius, nihil esse in rerum natura, quod diligentia non corrigatur, neque vitium esse adeo graue, quod Dei timore non peruincatur. quin etiam idem alibi, naturalium rerum exemplo probat, multo magis quæ ex voluntate oriuntur, vitia posse emendari. cum enim narrasset punicas acidas, amigdalasque amaras agricolarum cura in dulces verti posse, si pinguem ex pino cuneum per mediam medullam adactum susceperint, infert: Nemo igitur in vitio constitutus homo de se ipso desperare velit, haud nescius, agriculturam stirpium qualitates mutare; curam autem, ac studium in consequendis virtutibus, animi omnes vincere morbos, superareque posse. Non igitur deijciendus animus, neque ex rei difficultate, aut morbi magnitudine, vel nostrarum virium imbecillitate metiēda res est; sed in verbo Domini cum patientia & spe ad curationem accedendum.

Perpendat nihil esse incurabile.

Tom. ... Reg. fus. disp. resp. 10.

Hexam. hom. 5.

4 Sed illud præcipue difficultatem parit, quod cum in morbis corporis is maxime morbum cognoscat, & sentiat, qui patitur; isque omnium maxime sanari cupiat, medicum accersat, & desiderio sanitatis, nullum quamuis amarum, atque ingratum refugiat medicamentum: in anima contra omnino euenit, vt

Difficultas ex insitum voluntate quomodo curanda.

infirmus præ omnibus morbum *ignoret*, medicum refugiat, & curationem difficile admit tat. Verum in eo præcipua curationis industria debet elaborare, vt ille morbum agnoscat. Cui primo suadendum, quod D. Basilius docet, peritos medicos habere signa quædam latentium morborum, qui interdum alios, & ipsum infirmum latent: quare illis potius cre dendum, cum præsertim superbia, & amor proprius in infirmitatibus nostris agnoscendis grauissime impediant. Deinde ad examina diligentiora perurgendus, tum signa quædam illi indicanda; quæ negare non potest; quamquam talis morbi signa esse non nouit, vel non aduertit. Postremo hortandus serio ad orationem, quippe ex defectu luminis & sensus spiritualis id prouenit. Videat quam longe sit à salute, qui nec morbum agnoscit; proinde si non sentit, credat: neque enim vt in corporibus, si morbo illo carentes, pharmacum aliquod sumamus, nocet potius; ita etiã in animo euenit, cum actus mortificationis & abnegationis sui ipsius fructus & virium incremento carere non possint. Sumat è scripturis (iuxta Basilij consilium) & speculum vnde videat fœditatem mali; V. G. iracundiæ, superbiæ, detractionis, &c. & morbo suo conuenientia medicamenta. Dicito, inquit, hic meus est morbus, vt is qui ad medicum accesserit, & varijs contenta tabellis pharma-

Agnoscendus est morbus. Reg. Breu. Resp. 28.

Modus indagãdi morbum.

Homil. in aliquot scripturæ locos.

ca viderit, considerat, quid sibi conueniat, ita faciendum suadet & illi, sed multo magis vt medico ipso commonstrante, & morbum certius agnoscat, & medicamentum securius assumat. Et sane de voluntate, & desiderio qualicumque sanitatis ambigendum non est. Quis enim ita sit amens, aut deploratus, præsertim qui sæculo relicto, Religioni se deuouit vt sanari non cupiat? Sed deest efficacia, quæ medicamenta quamuis amara suscipere compellat. Itaque prudenti medico id curandum, vt partim ipsius ostensione morbi, partim captata opportunitate, partim etiam agendi facilitate, & communicatione suaui, denique medicamentorum lenitate, vel ipsorum propria, vel condimentis alijs ascita; variatis etiã interdum applicandis, difficultates huiusmodi omnes accurate, sed patienter tamen, leniat. Nec desperandum quin humorum sensim cruditate mitescente, incipiat minus respuere medicamenta, quæ horrebat. Interim autem dum respuit (quoniam voluntatis vitium est, quæ mutari potest) sciat Superior hoc ipsum ad medicum pertinere, laborare, vt ille velit: quæ difficultas si semel sublata, vel certe temperata fuerit, videbit quotidie magna cum animi lætitia, sanitatis & roboris incrementa.

Superioris dexteritas difficultates superat.

5 Hæc ad fratris bonum vt efficaciter pręstare possit, omnino necesse est, vt eam

In superiore nouem requirūtur quæ aroma tū nomine explicātur. aromata, id est, vt habere studeat, quæ ex parte ipsius requiruntur. Hæc autem egregie sub typo aromatum explicat D. Bernardus: *Sunt, inquit, aromata mentis, linguæ, & manus. Et mentis quidem sunt tria, Compassionis affectus, Rectitudinis zelus, Discretionis spiritus.* Serm. 2. in resur. ad Abbates. *Habeat, inquit, mens nostra spiritum discretionis, vt miscens apte temporibus tempora, opportune æmulari, & nihilominus ignosce requeat. Linguæ item tria, modestia in increpando, copia in exhortando, efficacia in persuadendo. Manus etiam, idest, in exemplo tria. Continentia in carne ab omni voluptate, misericordia in fratre, patientia in pietate.* Quæ videnda diligenter apud eum Sermone ad Abbates, nam hic tantum satis fuerit attigisse. At quam necessaria sunt superiori ad vtilem correctionem, tam vigilanter quærenda, nisi frustrari velimus.

Serm. 2. de Resur.

Medicamētorum congruitas.

6 His porro præsidijs instructus, manum operi admoueat, & medicamenta apponat congruentia pro cuiusque morbi qualitate, contraria scilicet contrarijs curans, vt nostra Constitutio docet de superbia, & alijs prauis animæ propensionibus: & accurate S. Basilius: *Inanem gloriam, inquit, abiectioribus exercitijs imponendis, futilem & otiosam loquacitatem silentio, immodicum somnum vigilia & exercitijs orationum, segnitiem corporis laboribus imponendis grauioribus, eda-*

Reg. fus. disput. Resp. 51.

citatem indecoram ieiunio, murmurationem à reliquis segregatione, &c. Sed id semper studeat, vt hæc omnia non tam quasi à superiore profecta, quam à se ipso suscepta infirmus accipiat. qui sibi persuadeat, si strenue rem aggrediatur, atque vt decet eum, qui serio sanari velit; fore vt citius se releuari sentiat quàm putarat, & quod de sapientiæ fructibus Sapiẽs dixit, experientia comprobet. Exiguum enim in opere illius laborabis, & cito edes de generationibus illius. Videat tamen sapiens medicus, vt opportuno tempore id faciat, & imitetur corporis medicos. Nam S. Gregorius Syagrio Episcopo postquam dixisset, illos medicamenta quædam recenti adhuc confectione formata, non offerre infirmo, nisi opportunitate temporis macerentur, subdit: Nã si immature quis dederit, dubium non est, quin sit causa periculi res salutis. Nec tamen propterea ab omni medicamento abstineat, sed vt ijdem illi faciunt, adhibeat aliqua leniora, & à quibus infirmus nõ ita abhorreat: addat abstinentiam a rebus nonnullis, inijciat subinde maiorem sanitatis cupiditatem: denique dilatio quædam, & pia moderatio sit hęc intermissio, non curæ neglectus, quod maxime nocet. Sunt enim plerique Superiores, qui quod videant subditum esse minus dispositum, non tam in opportuniora tempora differunt medicinam, quam negligunt. Sed

Eccl. 6.

Opportunitas.

Lib. 7. Ep. 110.

de his in sequentibus.

Ne decipiatur si putet se amare infirmum, cũ specie suauitatis medicamenta non adhibet.

7 Caueat autem diligenter, ne *specie* quadam suauitatis deceptus, aut *naturali* quadam timiditate abstineat à curatione, sed intelligat, & subinde recogitet se tunc magis diligere infirmum, maiorique erga illũ in suauitate vti, si vt loquitur S. Gregorius, non parcens parcat: Quia, inquit, dum correptionis verbum non distulit, citius hunc à culpa liberauit: libere enim arguens non pepercit, sed in eo quod correxit, pepercit. Quid enim hac misericordiæ specie crudelius, qua fit vt & morbi augeantur, & incrudescant, & qui lenissime curari poterant, iam indigeant ferro & alijs membris contagium vel periculum creetur, & toti corpori nostra socordia noceatur. Nec terreatur, si quando amariora videri possint infirmo, quæ sunt applicanda, quia non tam illius sensus, quam salus exquiritur. Etenim sectio, vel vstio salutaris, Cassianus, inquit, quæ illis, qui vlcerum contagione putre facti sunt, pie infertur à medico, mala à tolerantibus creditur; nec equo calcar, nec emendatio suauis est delinquenti. Quin etiam addit B. Gregorius, futurum, vt illi ipsi cui amara fuit ad tempus aliqua prohibitio, postmodũ ex ipsa animi vtilitate dulcescat, si vnde inimicus superare potuit, superetur. Sed vt sint amara infirmo medicamenta, qui curat tamen & facit, quod suum est, quodque prætermitte-

Lib 13. Moral. c. 3.

Collat. 6. cap. 6.

Lib 7. Epist. 110.

mittere sine culpa non potest, & ex caritate facit, ac desiderio salutis illius, quem alioqui contristat inuitus, & in oculis Patris cuncta videntis, eius filio consulit, quem curandum ab eo suscepit.

8 Sed antequam infirmum aggrediatur, curationem adhibiturus, mediteturatten tius, & perpendat diligenter qualitatem morbi, corporis complexionem, & vt S. Gregorius loquitur, conspersionem, id est, an sanguineus & hilaris, an melancholicus, & tristis, an cholericus, & præceps, an lentus sit, & remissus. Deinde tempus, quo durauit infirmitas, tum quæ remedia fuerint applicata, quid profuisse, quid nocuisse deprehensum sit: Qui nam ex domesticis iuuare curationem, qui contra possint impedire, vt ex ijs omnibus iuuari commode possit.

Quæ perpendenda ante quam curationem aggrediatur. Lib. 29. Moral. cap. 14.

9 Sed ante omnia examinet Superior se ipsum, tū vt se se humiliet, & maiori confusione, & suauitate id faciat; tum vt hoc modo talis fiat, quo Dominus ad filij sanitatem aptiore, & expeditiore vti valeat instrumento. Quod faciendum omnino suadet S. Gregorius: Consideremus, inquit, quia aut tales sumus, quales nonnullos corrigimus; aut tales aliquādo fuimus, etiā si diuina gratia operātē nō sumus, vt tāto temperantius humili corde corrigamus, quanto nosmetipsos verius in his quos emendamus, agnoscimus. Hoc autem di

Superior se ipsum examinet, & humiliet, quò fructuosius corrigat. Lib. 23. Moral. c. 8.

ci non poteſt, quantum vel ad *meritum*, vel ad modum correctionis, momenti habeat.

Morborum ſpiritualiū genera, de quibus agitur, ſexdecim.

10 Morborum porrò ſpiritualium *genera*, ſexdecim veluti capitibus comprehendere placuit; quibus ſingulis commoda medicamēta indicantur. Curauimus autem primùm quod in medicis præcipue laudatur, vt facilioribus & ſuauioribus vteremur pharmacis, & quæ ſalutem non tam acrimonia promitterent, quàm ſuauitate præſtarent. Deinde, vt non aliunde, aut non longe petitis; ſed ijs ipſis veluti ſimplicibus, vt vocant, quæ in domeſticis hortis, id eſt, noſtris Conſtitutionibus enaſcuntur. Et quoniam Superiorum plerique, & viri alij graues, & flagitarunt aliquando, & nunc denuo inſtantius vrgent, vt de ſuauitate & fortitudine in gubernatione coniungēdis; aliquid explicaremus (putant enim nonnulli, id fieri vix poſſe, quòd ſuauitas in laxitatem, & fortitudo plerumque, aliquorum vitio degeneret in rigorem) de hoc etiam proprio capite breuiſſime aliquid cenſuimus attingendum, cum cætera omnia medicamenta, niſi hæc duo prudenter coniungantur, aut ſuauitate, aut efficacia, id eſt, fructu ipſo correctionis omnino ſint caritura. Vtinam ad maiorē Dei gloriam, & Societatis vtilitatem cedant.

DE

DE SVAVITATE ET EFFICACIA in gubernatione coniungendis.

CAP. II.

1 RATIONEM gubernandi, eos præsertim, qui voluntarium se se Deo sacrificium obtulere, & spontanei, ac spiritu alacres per mortificationis quidem & abnegationis studium ad perfectionis plenitudinem dirigendi, & vrgendi sunt; fortem ac suauem debere esse, non modo constans sanctorum Patrum vbique docet auctoritas, sed nostræ etiam Constitutiones, Beatique Patris nostri & monita, & exempla copiose docent. Verum qua ratione practice hæc duo coniungi possint, hoc fatentur multi se facile non videre. Si enim summo iure agatur cum subditis, vt qui perfectionis viam profitentur, nihil omittant eorum, quæ spiritualis perfectio postulat; vix fieri posse videtur, cum caro, & humana fragilitas, spiritus desideria non valeat æquis passibus consectari: quin is regendi modus ab optimo quidem zelo profectus, non tamen secundum scientiam, vt qui humanæ imbecillitatis obliuiscatur, asper, & plane intolerabilis euadat. Rursum, si humanæ infirmitatis imbecillitatem intuea-

Ratio spiritualis viros gubernandi fortis & suauis.

Difficilis harũ praxis.

Rom. 10.

intueamur; & ijs, quæ caro concupiscit aduersus spiritum, fraternæ compassionis prætextu facile assentiamur; quis nō videt (quoniam vt scriptura loquitur, Terra paulatim alluuione consumitur) futurum, vt tepidos, atque carnales homines habeamus, in quibus non tam abnegationis, & crucis (quod tamen religiosam vitam esse, & S. Basilius pulchre docuit, & cæteri omnes spirituales magistri a CHRISTO Domino prima veritate edocti tradiderunt) quam sensualitatis & propriæ voluntatis spiritum nutriamus? Quid igitur faciendū Superiori, ne vel fortitudo in asperitatem, vel suauitas in languorem, & relaxationem degeneret: hoc, quantum experientia & obseruatione deprehendere potui, breuissime explicabo. Quod vt dilucide fieret, & paucis, illa mihi methodus commodissima visa est, si capita quædam attingerem, ad quæ omnis fere gubernandi asperitas, & durities reducitur: Itemque nonnulla, ex quibus contra omnis laxitas deriuatur: ac denique, si quomodo facta extremorum comparatione, medium tenendum sit, indicarem.

Gal. 5. Iob 14. Matt. 16. Luc. 9.

Quid superiori præstādū vt vtrāque assequatur.

Insuauis gubernationis capita. Rei iniunctæ impossibilitas.

2 Quæ igitur gubernationem insuauem reddunt, & asperā, hæc fere sunt. Primum, In rebus iniungendis si res ipsa, quæ imponitur, grauis sit, & importabilis: quod nonnunquā ex Superioris vel discretionis inopia, vel tenuitate iudicij poterit euenire. Secundum,

quod

quod frequentius continget, si res non sit illa quidem in se ardua; sed is, cui iniungitur, corporis, aut animæ viribus ad id oneris ferendū destituatur. Tertium, si quicquid illud sit, quod iniungitur, id fiat verbis asperioribus, modoque despotico, præsertim vero si suspicari quis possit, id ab aliquo immoderato Superioris affectu proficisci. Quartum, si vrgeatur executio eo tēpore, quo subditus non est probe dispositus, nec detur illi tempus & auxilia, vt se ipse disponat. Quintum, si tam grauiora, quam leuiora eodem omnia exigantur ardore; immo aliquando leuiora etiam maiore, quod consona sint peculiaribus quibusdam sensibus eius, qui gubernat. Sextum, si omnes subditi rationes & excusationes primo statim aspectu tanquam tentationes eo benigne non auditi reijciantur. Septimum, si se suspiciosum Superior ostendat, & ita affectū erga aliquem, vt putet subditus, nulla in re se posse illi satisfacere. Octauum, si malam de subdito opinionem præ se ferat, vt omnia in deteriorem partem interpretetur, quod re vera summopere affligit. Nonum; si perfectionem Instituti, & Regularum spectans Superior, nec se ipsum considerans, nesciat compati infirmitatibus, sed defectus exaggeret, cum errata deprehendit: in rebus verò iniungendis non tamquam rationalem, & volentem filium, sed tanquam inanime instrumentum moue-

Defectus virium.

Modus asper iniungendi.

Executio tēpore non opportuno.

Leuis & grauis eadem exactio.

Subditus inauditus.

Mala de subdito opinio

Si nulla cōpassio. Gal. 6.

Æquiuoca superioris oblocutio.

Difficultas indulgen.

Rigida interpretatio

Remissæ gubernationis tempus.

Regularum negligētia.

Nimia indulgentia.

Lib. 10. Moral. c. 4.

mouere videatur. Decimum, si ita loquatur, aut iubeat aliquid, vt æquiuoce atque obscure dicat, & quasi studio nolit intelligi, quo semper ei liberum sit, subditum arguere: hoc enim mirum est, quantopere subditos pungat. Vndecimum, si neget fere, quę petuntur: est enim habenda ratio rei, quæ petitur, eius, qui petit, ædificationis externorum, & nostrorum, denique eius, qui petit, vtilitatis. Duodecimum & postremum, si quæ dubia sunt, semper scrupulosius, & rigidius interpretetur.

3 Contra verò, quæ debilem remissamque gubernationem faciunt, ad hæc reduci possunt. Primum, si tantùm magna, & quæ scandalo sint, curentur, & ea demum sentiantur à Superiore, cætera verò passim negligantur. Secundum, si obseruatio Regularum, vel multitudinis earum prætextu, vel suauitate phrasis Patris Nostri minus accurate vrgeatur. Tertium, si quæ iniunguntur facienda, ob exiguam subditi repugnantiam, vel aliorum intercessiones immutentur facile, & prætermittantur. Quartum, si ex frequenti aliquorum transgressione assuescat Superior, quasi minus mala iudicare, quę mala esse perspexerit. Quintum, si iudicat quidem & improbat; sed ne contristet, aut contra se crabrones excitet, non monet, aut corripit delinquentem. In quo sane illud D. Gregorij pertimescendum:

Cum

Cum mala corrigi loquendo possunt, silentium consensum esse pertimescat. Sextum, si ad consolationem particularium, ne murmurent, vel ob auctoritatem aliquorū, vel ob suas amicitias, vel ob priuatos respectus ea facile concedat, quæ vel illis, vel communi ędificationi non satis conueniant. Septimum, si ad euitandas amaritudines aliquas errantis cuiusque, vel alterius, nec inuestigat errata, nec corrigit, nec quæ necessaria sunt adhibet, pręsertim ad cautelam. Octauum, si prætextu humilitatis, & mansuetudinis permittat se negligi, & contemni quæ dicit. Nonum, si ex naturali timiditate, vel respectu aliquo ita perfunctorie & frigide monet, vt nihil delinquētem moueat, quasi admonitione illa id tantum voluerit, vt officio functus coram Deo videatur, seque ipsum liberet scrupulo prætermissæ correctionis. Decimum, & postremum, si contentus monitis, cum ostenderit sibi errata displicere, putet se iam satisfecisse, nec rebus ipsis efficaciter medeatur, & quasi Heli arbitretur, se omnia perfecisse, si dicat, Non est bonum quod audio, &c. 1. Reg. 2.

4 Ex his facile apparere potest, in quo sit asperitas, in quo item debilitas & relaxatio quid in vtroque extremo cauendum, ne duri nimis, aut plusquam oportet, molles inueniamur. Nec difficile erit videre, quomodo efficacia cum suauitate coniungi debeat, vt & *Vnde appareant asperitas & laxitas.*

fortes in fine consequendo, & suaues in modo & ratione assequendi simus. In rebus enim vel concedendis vel negandis, in correctionibus & reprehensionibus adhibendis, in puniẽdis erratis, in rebus iniungendis, in subditis ad virtutem & perfectionem promouendis, atque ad altiora prouehendis, spectandæ sunt personæ, & vires corporis & animi; considerandæ opportunitates, exhortationes adhibendæ, charitas in primis cum zelo præ se ferenda, longanimitas & patientia proroganda: nec tamen propterea permittendum, vt subditi ad impunitatem aspirent, vt ea faciãt quæ volunt; quæ nolunt, omittant; vt proprijs inclinationibus satisfaciant; vt contra Superiorum iussa, & iudicia agere & sapere assuescant; vt Regulas consilia reputent, quæ si faciant, benefaciant; sin autem, nihil mali. hæc enim tolerare, non est suauitatis, sed languoris; neque hoc modo bono Societatis, immo ne ipsorum quidem, quibus cum ita agitur, vlla ratione consulitur. Non igitur Superiores arbitrentur se suaues in gubernatione esse, cum ita agunt, sed remissos ac debiles. Nec sibi contra, cum asperi sunt, quasi de disciplinæ zelo blandiantur. Subditi vero studium & zelum perfectionis, religiosæque disciplinę perpetuo promouendæ, rigoris, & asperitatis nomine non appellent; nec talem exigant suauitatem, quæ noxia potius indulgentia sit: sed intel-

Quo hæ duæ coniungendæ.

Quid superior.

Quid subditus.

intelligant multa sibi neganda, si eorum perfectionem impediant; plurima contra votum iniungenda, si ad Dei gloriam, & commune bonum pertineant; correctiones & pœnitentias ei, qui dirigi, & emendari cupiat, non esse auersandas; nec medicum censendum suauem, qui ex neglectu curationis permittit, ne infirmum offendat, morbos cum periculo crescere. Denique Superiorum indulgentiam arguere nos tepiditatis, Serenus (quem speculũ nominis sui, Cassianus appellat in collatione de Mobilitate animæ) apposite admodum refert. cuius Patris verba, quia magnum re vera horrorem huius indulgentiæ, ac perniciosæ lenitatis ingerunt, adscribenda putaui. In tantũ enim, inquit, teporem videmus corruisse nonnullos, vt necesse sit etiam remissioribus monitis appalpari, modo ne desertis cellulis suis, ad perniciosiores inquietudines reuoluantur; & circumeuntes ac vagi, crassioribus (vt ita dixerim) vitijs implicentur: magnusque fructus ab eis obtineri credatur, si solummodo se etiam cum qualibet ignauia valeant in solitudine continere, ac pro ingenti remedio soleat eis à senioribus dici: Sedete in cellulis vestris, & quantum libitum fuerit, manducate & bibite, atque dormite, dummodo in eis iugiter perduretis. Itaque inuigilent in ea re Superiores, & præsertim Prouinciales, vt cõtraria sententia exterminetur, vt pote Societati,

Coll. 7. cap. 23.

Quæ opinio abolenda.

& cuicumque religiosæ familiæ modis omnibus perniciosa: non enim in eo suauitas posita est, vt voluntati & desiderijs subditorum in omnibus obsequamur: sed sciant suauitatem in eo sitam esse, si, vt diximus, in obiurgationibus v.g. nihil asperum, aut iracundum, aut perturbatum appareat; sed paterna grauitas, pia quædam compassio, & dulcedo quædam, sed viuida tamen, & efficax eluceat. Si à puniente non tam voluntas humiliandi & castigandi, quam necessitas quædam ex zelo boni communis, & vtilitate ipsius etiam qui punitur, aliquid extorsisse videatur. Si negemus quod negandum est, quasi cum quodam doloris sensu, parati concedere quando, & quod expedire videbitur. Si imperfectiones ita emendari velimus, non quasi nimium emungentes ne sanguinem eliciamus; verum quasi exactiores quidem, benigni tamen, qui non veluti vincendi studio, sed in bonum Societatis, atque adeo ipsius subditi id velimus, ac si cũ ipso in vnum conspiremus ad victoriam de tentatore reportandam. Si iubentes circumspecte, & amanter Dei gloriam, & subditorum lucra, non aliud quippiam nos quærere ostẽdamus. Si quod hodie non præstatur, patienter in crastinum expectemus, ita tamen vt semper expectatio finem spectet, & media applicet accurate: siquidem quod ex inopia spiritus à subdito obtinere non valemus, nulla ratione efficacius

In quo suauitas sit posita.

Prou. 30.

cacius

facius aut suauius consequi poterimus, quam si ille diligens sui scrutator, & spiritualis euaserit. Si denique ita in visceribus charitatis cũ subditis agamus, vt & suas tentationes, in nostrum veluti matris sinum facile deponant, & vicissim correctiones nostras, siue quæcunque à nobis proficiscuntur, tanquam ab amore profecta, repugnanti licet sensu, animo tamen non exacerbato suscipiant. Quod & B. P. N. docuit, cum nona par. Constitut. seueritatem cum benignitate, & mansuetudine ita miscendam docet, vt nec se flecti Superior sinat ab eo, quod Deo ac Domino nostro gratius fore iudicauerit, & tamen filijs, vt cõuenit, compati nouerit, eo modo se gerendo, vt etiam qui reprehenduntur, vel corriguntur, quamuis secundum inferiorem hominem quod agitur, displiceat; agnoscant nihilominus quod recte in Domino, & cum charitate ille suum officium faciat.

Cap. 2. §. 4.

Quomodo miscẽda cũ benignitate seueritas.

ARIDITAS, ET DISTRACTIO in Oratione.

CAP. III.

1 MVLTA examinanda ſunt,& diligentius inueſtiganda, vt pro ratione morbi medicina poſſit applicari. Examinandum itaque primo,an ſit continua,an interpolata. Si interpolata, an duret longo tempore, vel breui. Si tantum in oratione matutina,an etiam in ſpiritualibus exercitijs die noctuque quaſi perpetua ſit. Videndum vnde proueniat, perpendendum diſtractiones vnde naſcantur, an ex quadam naturali inſtabilitate, & volubilitate naturæ,quæ neſciat quaſi quieta conſiſtere; an ex deſiderijs & inordinato affectu erga aliquid, quod ſubinde recurrit,& animum pulſat,mentemque ad ſe importune reuocat;an ex occaſione aliqua temporaria tunc exorta; an ex defectu diſcurſus,& inopia materiæ,ex qua cum non habeat mens quo ſuſtētetur, in varia diffluit; an ex negligenti cuſtodia ſenſuum,vnde imagines oriuntur,an ex otioſitate, leuitate,ſcurrilitate, & huiuſmodi, quæ animam ad exteriora reuocant, & leuem, ac fere puerilem reddunt. An ex nimia occupatione,quæ ſpiri-

Ariditas multipliciter examinanda.

Cauſæ ariditatis.

tum quasi suffocat; an denique ex diuturna quadam probatione, & subtractione internæ visitationis. Hæc enim omnia, & huiusmodi alia inquirenda sunt, nec enim omnium vel hominum, vel morborum vna curandi ratio esse potest. & quidē de causis, & remedijs inquietæ, atq; impuræ orationis, multa tū apud D. Gregoriū plurimis in locis, tū apud Cassianū collatione Abbatis Isaac de Oratione, spiritualis medicus inuenire poterit: licet nonnulla sint, quæ pure contemplatiuis, & Anachoretis magis conueniant, cuiusmodi nostris proponere, aut adhibere, prudentia, & discretio non permittit.

Multa reperies apud Gregor. Cassian. collat. 9.

2 An autem ex naturali illa naturæ instabilitate proueniat, inde colligi poterit, si sit continua, si à tempore Nouitiatus, si per plures annos durauerit. Deinde si sine causa vel occasione ex parte infirmi. Si adhibuit remedia, nec profecit. Si hæc remedia non inconstanter, aut ad tempus breue, sed perseueranti adhibuit diligentia. Quod si sit eiusmodi, animandus erit ad tolerantiam, vt magna longanimitate, & constanti studio virtutibus incumbat veris, solidisque, vt Constitutio loquitur; & curet in via Diuini seruitij progressum facere: suppleat frequentioribus, & feruentioribus iaculatorijs, paupertatem suam spirituali quadam mendicitate (de qua egregie Gerson) pijssimo Patri, & Deo, sanctisque omnibus

Quādo prouenit ex naturæ instabilitate.

Quō animandus.

3. p. c. 1. §. 10 & 4 p. c. 4. §. 8. & 10. p. §. 2.

Tomo 3 de Medicitate spirituali.

nibus commendans. Lectione ſacra non fuſa, & longiore vtatur, ſed breui, & meditatione, atque attentione peruigili. Diſcurrat per varia puncta Roſarij, vitæ, & paſſionis Domini, gratias agendo, petendo, proponendo cum confuſione imitationem, offerendo illa pro ſe æterno Patri: in qua Paſſionis meditatione, ſi pie & perſeueranter pulſauerit, inueniet proculdubio maximam lucem pro intellectu, & ſolidam ſtabilitatem pro affectu, cum tamen à nobis non ſint in nobis viæ noſtræ aliud, quam tenebræ & lubricum. Si duret longo tempore, vt in quotidianis meditationibus & exercitationibus ariditatem & diſtractiones patiatur, hortandus eſt ad maiorem ſeceſſionem, & ſpiritualia exercitia per aliquot hebdomadas: plurimum enim conducit ad quietem animæ comparandam, aſſiduitas illa meditandi, & legendi; animumque mirifice reuocat ab euagationibus, vt experientia ſæpiſſime docuit. In his autem exercitijs illuſtrationes, & propoſita annotare, & aliquid excerpere, quo his abſolutis vtatur ſiue ad virtutum exercitia, ſiue ad mentis eleuationem, & coniunctionem cum Deo plurimum proderit.

Pſ. 34. *Quid ſi lōgo tēpore duret ariditas.*

Si tantum hoc in matutina oratione ſenſerit, poteſt interdum fieri vel ex grauitate capitis aut alia huiuſmodi affectione, vt eo tēpore minus aptus ad meditandum inueniatur; vel ex diuturna attentione, quam non valet per inte-

Quid ſi in matutina oratione acciderit.

gram

gram horam continuare: tunc diuidenda erit, vt diuersis temporibus fiat, vel commutanda ratio temporis (quod tamen considerate admodum, & non leuiter concedatur) supplendum interdiu iteratis intentionibus, & eleuationibus; excitet se psalmorum versiculis, nunc ad compunctionem, nunc ad humilitatem, nunc ad petitiones, nunc ad laudes: denique efformet se ad varios affectus, prout maior necessitas, aut sensus animi suggerit.

3 Si prouenit ex inordinato affectu, & desiderio erga aliquid, hic laborandum fortiter, & assidue, vt radix aut euellatur, aut certe mortificetur, & exsiccetur, ne germinet. Occasiones ex tempore ortæ facile vitari poterunt, non enim ex aliquo peculiari affectu, aut inclinatione proficiscuntur; itaque & facilius cauentur, & non ita animum afficiunt, nec difficile abiguntur, tantum cautela non desit, & mediocris attentio, & custodia sui. Cum prouenit ex inordinato affectu.

4 Si ex defectu discursus, & inopia materiæ, primò præparet puncta diligenter, legat meditationes de ea materia (lectio enim mirum in modum iuuat) doceatur extendere puncta in vita, & passione Domini, considerando, Quis, Quid, Pro quibus, Quanto amore, Quo fructu passus, attendendo personas, verba, opera, & cætera, reflectendo ad se, comparando, opponendo celsitudinem paruitati, pietatem ingratitudini, & alia huiusmodi, Cum ex inopia materiæ.

quæ

quæ ingentem præbent meditandi, & diſcurrendi materiam. Denique ſemper habeat in promptu puncta aliqua abundantius, vt ſi in vno non poteſt, ſiſtat in alio.

Quid ſi ex negligẽtia. 5 Si ex negligenti cuſtodia, adhibeat diligentiorem, examinet ſe accuratius, caueat ab ijs, quæ lædere poſſunt: certum eſt enim illud

Coll. 9. c. 2. Caſſiani Collatione citata: Quicquid ante orationis horam anima noſtra conceperit, neceſſe eſt, vt orantibus nobis per ingeſtionem recordationis occurrat. Quamobrem quales orantes volumus inueniri, tales nos ante orationis tempus præparare debemus. Hæc ille.

Si ex otio & ſcurrilitate. 6 Si ex otio & ſcurrilitate, fugiat nugas, eleuet interdiu mentem, viſitet ſanctiſſimum Sacramentum, ſalutet Domini plagas, ſaltem ſemel orationem dominicam recitando, vel imaginem B. Virginis cum Aue, vel Salue Regina; petat inſtanter adhibitis interceſſoribus, communicet omnia frequentius cum rerum ſpiritualium Præfecto; meminerit

Coll. 1. ca. 17. quod Caſſianus ſapienter docuit: Licet enim impoſſibile ſit mentem non interpellari cogitationibus; eſt tamen, inquit, noſtrum magna ex parte, vt cogitationum qualitas emendetur, & vel ſanctæ, & ſpirituales in cordibus noſtris, vel terrenæ, carnaleſque concreſcant. Ideo namque frequens & iugis adhibetur lectio ſcripturarum, vt exinde nobis ſpiritualis

memo-

memoriæ præbeatur occasio. Denique monendus accurate, vt serio fugiat ab inani quadam persuasione, & noxio loquendi modo eorum, qui cum nullam, vel exiguam in custodia sensuum curam adhibeant, libereque, & laxe nimis in omnibus agant, in spiritualium procuratione tepidi sint, & segniores; suam tamen spiritus ariditatem, & distractiones in oratione, & quasi quandam insensibilitatem in interioribus, adscribunt diuinæ probationi, quæ illos, vt quidam loquuntur, à lacte abstractos, ad panem, & solidum cibum erudiat, quasi grandiores. Cæterum recogitet potius, quid S. Gregorius contra eiusmodi homines dicat: Nam per contemplationem rimari cœlestia volumus, qui non solũ cordis, sed etiam corporis custodiam non habemus. Et quidem sæpe indecenter aspicimus, ociosa audimus, superflua loquimur, somnum, cibum, non ad refectionem corporis habemus, sed ad vsum delectationis. Itaque cum discutere ambigua volumus, superna conspicere, tenebras nostras deserere, internæ dulcedinis saporem gustare, ab illius secreto tanto dignius repellimur, quanto munitionis nostræ fortitudines negligentius dissipamus: iamque nobis tanto est ascendere difficilius, quanto ad nos ipsos relapsi, in altitudinem custodiæ non curauimus cordis munitiones. Diligenter igitur examen adhibendum est, & venia-

Quid maxime fugiendum.

In 1. Reg. c. 1. in illa verba, & ascendebat vir ille statutis diebus.

Examẽ adhibendum.

lia

lia etiam, atque minuta cauenda, nam & illa non leuiter impediunt. quo circa idem Sanctus egregie monet: Quia sine peccato, inquit, electi etiam viri esse non possunt, quid restat nisi vt à peccatis, quibus eos humana fragilitas maculare non desinit, euacuari quotidie conentur? nam qui quotidie non exhaurit, quod delinquit, & si minima sunt peccata quæ congerit; paulatim anima repletur, atque ei merito auferunt fructum internæ saturitatis.

S. Greg. in 1. Reg. in illa verba, famelici saturati sunt.

Quid cũ ex nimijs occupationibus.

7 Si ex nimijs occupationibus, studiose caueat non necessarias, nec proximis vtiles. Subtrahat aliquid voluntarijs relaxationibus, suffuretur è medijs occupationibus aliquid temporis vel breuissimi, ad mentem eleuandã in Deum, se circumspiciendum; curet habere mentem liberam, & iuxta S. Bernardi consilium, non se tradat negocijs, sed accommodet; petat à Superiore moderationem aliquam in actione, & ad breue tempus omnimodam etiam cessationem, redibit enim postea alacrior, & vtilior.

Si ex subtractione diuina.

8 Postremo, si ex diuina dispensatione, & subtractione, tunc animandus ad patientiam, & suauiter fouendus, ne animo deijciatur. sed curet primùm seipsum coram Deo humiliare, sibi huius subtractionis causam adscribere, non placere sibi, sed accusare semetipsum, quoties in se vel ad modicum tepere gratiam

tiam senserit. In veritate enim didici, S. Bernardus inquit, nihil æque efficax esse ad gratiam promerendam, retinendam, recuperandam, quàm si omni tempore coram Deo inueniaris non altum sapere, sed timere. Huius autem subtractionis effectus & signa ponit idem Sanctus: Exaruit, inquit, cor meum, coagulatum est sicut lac, factum est sicut terra sine aqua, nec compungi ad lacrymas queo, tanta est duritia cordis. non sapit psalmus, non legere libet, non orare delectat, meditationes solitas non inuenio. Vbi illa inebriatio Spiritus, vbi mentis serenitas, & pax, & gaudium in Spiritu sancto? Causam autem hic Pater refert ad superbiam, siue quæ fuit, siue quæ futura esset, nisi ita humiliaremur. At S. Bonauentura de Processu Religionis, quinque adfert huius sterilitatis & subtractæ deuotionis causas. Prima est, inquit, humiliationis: Secunda, purgationis, quia minus purgatus fuit, minus studiosus in deuotione quærenda, vel minus gratus in accepta. Tertia, eruditionis, vt intelligat, id non à se, suisq. meritis, sed à Dei gratia, & liberalitate pendere. Quarta, ex indiscreto impetu & conatu cordis, quo quasi libertas mentis obruitur, & deuotio veluti per violentam extorsionem exprimendo quæritur. Quinta ratio, meritum maioris gratiæ, & gloriæ, dum desiderium non impletum affligendo

Serm. 54. in Cant.

S. Bern. Ibidem.

Psal. 118. 142.

Proc. 7. §. 21.

Quinq. causæ subtractæ deuotionis ex S. Bona.

gendo purgat animam, & patientia desolationis, & humilis sufferentia mœroris, quasi lima reddit animam clariorem, & magis susceptibilem diuini splendoris. Hæc ille. Sed Gerson Cancellarius copiosius, quamuis breuissime, decem, & septem ponit huius subtractionis causas. Prima est, quam posuimus ex B. Bernardo, quem citat, id est, ad superbiam retundendam, vel cauendam. Secunda, ad desiderium vehementius inflammandum. Tertia, ad cognitionem propriæ fragilitatis, vt homo sibi vilescat. Quarta, vt induat viscera pietatis super aliorum desolatione. Quinta, ad satisfactionem per dolorem illum sensibilem, quem patitur. Sexta, vt qui possunt alios iuuare, non ita se dedant internis consolationibus, vt à charitatis negotijs, & alijs iuuandis retrahantur. Septima, vt experientia per hanc tentationem edoctus, virtutes ceteras & melius discat, & efficaciter doceat. Octaua, ne deserat homo pro hac dulcedine, Dei iussa. Nona, ad punitionem venialium, tanquam si pater tristiorem filio faciem ostendat, vt in omni custodia, & modestia reddatur diligentior. Decima, vt intelligat homo non haberi hoc per propriã industriam, neque volentis, aut currentis esse, sed miserentis Dei. Vndecima ad purgationem maris spiritualis, quod ex nimia quiete sordes contrahere solet, quas exagitatio com-

[Margin notes: De Myst. Theolog. pract. Consid. vel industria 6. — Decem & septem ex Gersone. — Rom. 9.]

commotioq. depellit. Duodecima, vt innoteſcat, ſi gratis anima timeat Deum, ſi parata eſt absq. ſtipendio cōſolationum, & ſuauitatum ſuo imperatori deſeruire. Decimatertia, ne incipiat dona Dei pro ipſo diligere, ijs adhærens, ijsq. ſe oblectans, cum tamen pater indulgentiſſimus hæc diſpenſatorie ſubtrahat, vt pomum, aut cibum, parans interim hæreditatem, & regnum. Decimaquarta, interdum ad conſeruationem corporis, & virium, ne in lacrymis, gemitibus, & dulcedine ſenſibili tabeſcat & deficiat. Decimaquinta, vt prouocet Deus ſicut aquila pul- Deut. 32. los ad volandum, vt mater filium ad horam relinquit, quo inſtantius ille clamet, accuratius quærat, arctius ſtringat, & illa viciſſim blandiatur ſuauius. Decimaſexta, ad exercēdam patientiam, quia ſic affici, non eſt ſine magna tribulatione, & anxietate. Decimaſeptima & poſtrema, vt vel hinc conijciat anima, quantæ futura eſſet amaritudinis perpetua ſeparatio, ſi tantilla ſubtractio ſic afficit. Ceterùm in hac ſubtractione, qua Dominus priuatione conſolationis, vt ait S. Diadochus, intemperantiam noſtræ voluntatis caſtigat, vt nos virtutis, & vitij differentiam doceat; illud ſemper tenendum eſt, vt idem ait, vt cū dolore, humilitate, ac decenti ſubiectione ſperemus ſēper de diuina pietate, hoc .n. habere ſolet receſſio gratiæ ad erudiendū.

Quid in hac ſubtractione nobis præſtandū. Diad. c. 87.

Coll. 6. ca. 10.
Curãdũ in primis vt ſimus ambidextri.

9 Sed in his omnibus illud curandum diligenter, quod Theodorus apud Caſſianum ponit, vt ſimus ambidextri, id eſt, vt proſperis & aduerſis ſpiritualibus ſucceſſibus ad anteriora ſemper progrediamur, vt ſiue feruentes ſpiritu, & a terrenis ſublimati, ac ſpiritualibus meditationibus paſti; ſiue cum omni ſpiritali feruore ſubtracto, quodam tepore atque mœrore tepeſcimus, cũ intolerabili quodam tetroq. faſtidio vniuerſa ſordent inſtrumenta virtutum, vtraque quaſi manu ad victoriam vtamur. Vnde ſubdit: Quiſquis igitur in illis, quæ dextræ partis eſſe prædiximus, minime fuerit ſubintrante gloria vanitatis elatus; & in iſtis, quæ ſiniſtræ partis ſunt, viriliter dimicans, nulla deſperatione conciderit; ac potius de contrarijs arma quædam patientiæ ad exercitium virtutis aſſumpſerit: vtraque manu vtetur pro dextera, & in vtroque actu triumphator effectus, tam de ſiniſtro ſtatu, quàm de dextero palmam victoriæ conſequetur.

LAN-

LANGVOR ET DEBILITAS IN Spiritu, & Virtutibus.

CAP. IIII.

HOc morbo laboranti, quaſi ſomno graui oppreſſo, remedia excitantia applicanda. Remedia huius morbi excitantia.

1 Primo enim illud inſonandum eſt, quod certe, vel profunde dormientem excitat: Neſcit homo vtrum amore, an odio dignus ſit. Eccl. 9. Terribilis eſt, inquit B. Bernardus, locus iſte, & totius expers quietis; totus inhorrui, ſi quando in eum raptus ſum, illam apud me replicans cum tremore ſententiam: Serm. 23. in Cant. Quis ſcit, ſi eſt dignus amore, an odio? Et cum hæc cogitatio, vel ſanctiſſimos viros, & quaſi columnas in Eccleſia compulerit ad tremorem, quid nobis faciendum, qui ex multis reſponſum mortis in nobis habemus, ſi non aliquantutulum, ex quibuſdam coniecturis, & indicijs noſtræ ſalutis recreemur? An quia Religionem ingreſsi ſumus, omnia tuta arbitramur? fallitur nimis iſta perſuaſio, & periculoſe decipitur. Certe D. Gregorius aliquos aſſerit veluti duces currentes, alijs viam perfectionis oſtendere, qui tamen in foueam cadentes, ſuo malo ſequentes, cautiores reddant & humi-

liores. Non ergo languide & tepide agendum, sed ardenter & strenue.

Serm. 39. in Cant. Qualē esse oporteat religiosam animam.

2 Ostendendum illi, qualem oporteat esse animam religiosam. Quanta, inquit D. Bernardus, in affectionibus ordinatio, quanta in moribus disciplina, quanta in orationibus armatura, quantum in virtutibus robur, quanta denique ipsi cum hoste congressuum multitudo, numerositas triumphorum? Hæc attendens, seque melioribus parans, seipsum arguat, & quasi secularis adhuc conuersationis hominem damnet.

Miseria huius status.

3 Ostendēda illi miseria status huius, quomodo quasi hectica febri laboret, qua cum quotidie magis tabescat, & conficiatur, quo plus ea laborabit, minus illam sentiet.

Pericula indicanda.

4 Indicanda pericula, facile enim consentiet tentationibus, si concutiatur, vt qui non sit fixus in Deo, sed quasi pendulus, & in actibus vix faciet aliquid præclarum, vel sua vocatione dignum: & tandem exponitur periculo deserendæ vocationis. Quam multos enim, inquit S. Bernardus, videmus, & plangimus fratres, qui dummodo maneat habitus, & tonsura, salua sibi omnia arbitrantur: non considerantes miseri quemadmodum ingratitudinis vermis interiora corrodens, ob hoc tantum corticem, quam vident, transforare dissimulet, ne forte recogitent, & erubescant, ipsaq. verecundia emendentur. Qui

Serm. contra pessimum vitiū ingratitudinis.

sic

sic interdum in nonnullis consumpta esse interiora vniuersa præsumit, vt non vereatur ad ea, quæ foris apparent, venenatum ducere caput: nisi forte quos videmus manifeste apostatare a Deo, repente fieri pessimos arbitramur, & non magis paulatim defecisse, cum comederint alieni robur eorum, & nescierũt. Osea 7.
Sed egregie idem, rem omnem quasi oculis subiicit his verbis: Hoc frigus si semel animũm, animæ quidem (vt assolet) incuria, spiritu dormitante peruaserit, ac nemine deinde (quod absit) inhibente, ad interiora eius peruenerit, descenderit in viscera cordis, & sinum mentis, concusserit affectiones, occupauerit consilij semitas, perturbauerit iudicii lumen, libertatem addixerit spiritus; mox (vt in corpore solet euenire febricitantibus) subit quidam animi rigor, & vigor lentescit, languor fingitur virium, horror austeritatis intenditur, timor solicitat paupertatis, contrahitur animus, subtrahitur gratia, protrahitur longitudo vitæ, sopitur ratio, spiritus extinguitur, deferuescit nouitius feruor, ingrauescit tepor fastidiosus, refrigescit fraterna charitas, blanditur voluptas, fallit securitas, reuocat consuetudo. Quid plura? dissimulatur lex, abdicatur ius, fas proscribitur, derelinquitur timor Domini. Dantur postremò impudentiæ manus, præsumitur ille temerarius, ille pudendus, ille turpissimus, plenus

S.Bern.ser. 63. in Cãt.

Languor frigus animæ.

ille ignominia, & confusione saltus de excelso in abyssum, de pauimento in sterquilinium, de solio in cloacam, de cœlo in cœnum, de claustro in sæculum, de paradiso in infernum. Hactenus ille.

In tepiditate sunt multa vitia.

5 Intelligat, sicut in naturalibus, in formis remissis plurimum esse admixtum contrarii, nec repugnare aliquid esse calidum, quod multum habeat frigiditatis; ita in hac tepiditate, & languore plurima esse admixta vitia, plurimas imperfectiones etiam in ijs ipsis virtutibus, quas habere videmur: v.g. blādimur nobis de obedientia, quod in plurimis obediamus, atque affectum quendam erga virtutem hanc nobis habere videamur: tamen si obedientia remissa sit, & languida, plurimos actus elicimus inobedientiæ, innumeras imperfectiones ex defectu circumstantiarum, & diligentiæ ac feruoris in ijs ipsis actibus, in quibus nobis de obedientia blandimur. Idem de castitate, patientia, zelo animarum, ac ceteris. Atque ita sicut habemus in altero, vnde Deum laudemus, atque confortemur; ita non deest in altero, vnde gemamus. Et hoc sanè diligentissime perpendendum, quo quasi stimulo ad perfectionem excitemur.

Examē huius languoris.

6 Examinet, an languor hic, & debilitas, sicut in corporalibus contingit, proueniat ex redundantia malorum humorum; vt si habet fines particulares, & seipsum quærit; euacuandi

cuandi humores, alioqui fruſtra nititur. Si ex defectu alimenti, videat quo modo frequentet Sacramenta, meditationes, orationes, & ſpiritualia: perpendat quomodo non nutriatur, examinet diligenter, & cognoſcere ſatagat. nam ijs non refici, impinguari, & roborari, ſatis per ſe malum eſt; & aliquid indicat ſubeſſe, quod accurate inueſtigandum, & diligenter ſit emendandum.

7 Diſpenſetur, vt frequentius confiteatur, & communicet; ita tamen, vt ad præparationem aliquid ei peculiare iniungatur, ne ſi id etiam ex conſuetudine faciat, augeatur potius morbus, vt ſolet, quàm minuatur. Frequens cōmunio.

8 Aſſignetur illi plus temporis, ſaltem horæ quadrans, orationi, vel piæ alicui & vtili lectioni, ad quam accedat non ſegniter, ſed ſtudioſe quaſi ad medicinam, quam ex deſiderio ſanitatis, cum deſiderio ſuſcipiat. Nec verendum, ne breue illud ſpatium, litterarum ſtudijs, aut alijs exercitationibus aliquid detrahat: ſed cogitandum potius cetera omnia langueſcere, niſi ſpiritus roboretur. Plus oret.

9 Legat Sanctorum vitas ſibi aptas; plurimumq. proderunt ad id domeſticæ, vt B.P. N. Ignatij, Xauerij, & aliorum. Legat autem non percurrendo, ſed ad ſpiritus exercitationem. Legat vitas Sanctorum.

10 Si renouatio votorum adhuc longius abſit, valde conducet, ſi præmiſſis exercitijs Per exercitia & per confeſsio-

nem generalem se renouet. ſpiritualibus per aliquot dies, & diligenti cōfeſſione vel ab ingreſſu in Societatem, vel ab eo tempore, quo ſic ægrotare cœpit, renouet ipſe ſecreto ſua vota cum deſiderio quaſi denuo incipiendi, illud apud ſe conſtanter ſtatuens, & ſubinde repetens: Et nunc quæ eſt

Pſ.38. expectatio mea, nonne Dominus? & ſubſtātia mea apud te eſt. Et illud: Dixi: Nunc

Pſ.76. cœpi: hæc mutatio dexteræ Excelſi.

Exercitatio in aliquibus virtutibus. 11 Accipiet vnam aut alteram virtutem congruam, in quarum actibus ſe ſe ſtudioſe exerceat: & ſi nulla eo die detur occaſio, ſaltem in examine petat virtutes illas a Deo, & ſe ſe paratum cum deſiderio offerat.

Adhibēda mortificatio etiā in leuibus. 12 Mortificet ſe, negando ſibi nonnulla, etiam ſi leuia, vt excitet ſpiritum contra carnem; & proprias voluntates ac deſideria vel in iis reſecare conſueſcat.

Roget Superiorē vt ſe mortificet. 13 Conueniat cum Superiore, eumq. obſecret, vt etiam nolentem & querulum mortificet, vrgeat, & extimulet, cum eodemque frequenter communicet, & ſperet de Domini bonitate.

Coll.7.c.6 Caſsiani documentū prę oculis habeat. 14 Demum habeat ſemper prę oculis, quod apud Caſsianum Serenus egregie docuit: cū enim attuliſſet a Scripturis iuxta ſeptuaginta Interpretes, In omni ſolicitō ineſt amplius; at qui ſuauis & ſine dolore eſt, in egeſtate

Prou. 14. erit: Et iterum, Vir in laboribus laborat ſi-

Ibid.16. bi, & vim facit perditioni ſuæ: nec non

etiam;

etiam, Regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud, ſubdit: Nulla namq. virtus ſine labore perficitur; nec vlli poſsibile eſt, ad iſtam quam cupitis, ſtabilitatem mentis ſine ingenti cordis contritione conſcendere: Homo enim ad laborem naſcitur. Matt. 11. Iob. 7.

DEFECTVS OBEDIENTIAE.

CAP. V.

Pulchritudo, & necessitas.

1 O Stendenda illi obedientiæ pulchritudo, necessitas, animi tranquillitas, meritum, professio in Societate, quam peculiarem suorum notam B. P. N. esse voluit: denique hoc esse præ ceteris votis, vt Sancti, & Doctores tradunt, quod vere faciat Religiosum.

In epistola de Obediētia.

Legat accurate Epistolā N.B.P.

2 Vt diligenter & serio legat per aliquot dies eius epistolam de Obedientia, ibi tamquam in speculo, suas maculas intueatur, ibi quantum a vera obedientia absit, inspiciet, & defleat, confundatur, & erubescat, & excitetur ad meliora.

Meditatio de hac virtute.

3 Vt meditationes aliquot appositas de ea re per plures dies habeat, vt in copiosa admodum materia, de qua plurima meditari licet, quæ a Præfecto rerum spiritualium suggerēda, & a Scripturis, atque a Sanctis Patribus petenda erunt: & quæ breuiter primo puncto attigimus, magna cum vtilitate dilatari possunt; præsertim si addantur aliqua puncta de ijs, quæ iuuare, aut retardare possunt.

Exempla sanctorum sibi colligat.

4 Vt colligat sibi aliqua exempla San-

ctorum

ctorum in hac virtute, quæ ad manum habeat, quibus se subinde obiurget, & reprehendat.

5 Vt examinet diligenter, & cum Superiore, & Præfecto Spirituali conferat, in quo rerum genere maiorem sentiat animi repugnantiam; & ea vnde oriatur, an ex superbia, vanitate, pigritia, affectu inordinato ad studia, vel quæuis alia, proprio aliquo fine & desiderio: vt ibi medicinam admoueat. Examinet causas repugnãtiæ.

6 Vt constanter applicet animum, Deum in Superiore cognoscat, nec humanis rationibus, & discursibus det locum, quod malum cum sensim in animum irrepat, mirum est, quomodo omnem obedientiæ simplicitatem, alacritatem, promptitudinem, denique perfectionem omnem exhauriat. Vnde vigilanter aduertat, vt quoties tale aliquid suggeritur animo, veluti venenum quam citissime expellat. Deum in superiore agnoscat.

7 Incessanter a Domino hanc virtutem petat, & in examine tam communi, quam particulari præcipuam eius rei curam gerat. Examine & oratione a Deo petat.

8. Proderit si Superior aliquando iubeat, vt se per biduum, aut triduum paret ad aliquid incertum faciendum, quod forte contra eius voluntatem, & sensum erit, ita tamen, vt animo statuat, numquam positiue se in contrarium consensurum. Animi præparatio ad quoduis faciendum.

9 Nunquam aliquid proponat, quin duo

illa

Conſt.3.p. ca.2.§.1. In proponendo præuiæ ſint oratio & reſignatio. Ser.19.

illa præmittat, a P. N. præſcripta, Orationem, & Reſignationem: quod ſi hanc non ſentiat, ſaltem deſideret, & petat a Domino, ſtatuatque ſe etiam renitentem facturum: paulatim enim (vt ait S. Macharius Ægyptius) dulceſcet ipſa virtus, ad quam veluti reluctantem nunc ſe adigit.

Quomodo in leuioribus aſſueſcat.

10 Iniungat ei Superior frequenter leuiora, & in quibus nouit eum non habere difficultatem, vt ſic aſſueſcat ad alterius iuſſum aliquid facere: poſt factum collaudet, addat animum, &c.

Exercẽdus per biduũ in difficilibus.

11 Aliquando ſumat aliquod certum, in quo magnam ille habeat difficultatem, dicatque vt ad id faciendum per biduum, aut triduum ſe præparet, vt ex communi conſenſu id faciat. Vbi fecerit, ſi alacriter tulerit, recreet, & animet, docens eo exemplo fore, vt omnia ſint faciliora; ſi grauate, laudet patientiam, promittat victoriam, fore, vt facilius vincat, atque paulatim hac exercitatione robuſtior euadat.

Interdum pie condeſcendẽdũ.

12 Aliquando pie condeſcendat Superior, vt id prætermittat, ad quod grauem ſentit repugnantiam, ſed ita paterne, vt intelligat ille, fuiſſe piam diſpenſationem, & ſuauem condeſcenſionem, tantum vt proficiat, & creſcat, & vt robuſtior factus poſſit alacriter portare, quod modo non poteſt. Interim tamen licet Superior ex parte ſua id faciat,

ciat, sciat tamen se sibi meritum, & vires imminuisse, quas auxisset, si se magno animo vicisset.

13 Moneat eum Superior per Præfectum spiritualem, & alios probatos viros, si quos ille habeat familiares, & quibus ipse confidit. Monendus per familiares.

14 Quod si desit voluntas curationis in infirmo, vt medicamenta respuat, tunc primo acrius erit extimulandus, & causticis, vt aiunt, vtendum, vt intelligat se malo in statu & valde periculoso versari; nec posse propinquare sanitati, qui à remedijs abhorreat. Secundo orandum pro eo diligenter a tota Domo, tanquam pro eo, qui periculosè admodum laborat. Tertio, monendus Prouincialis, sed sperandum est, si suscipiatur curatio modo prædicto, paucos futuros adeo rebelles. Qui si desit volūtas in infirmo.

EFFVSIO AD EXTERIORA.

CAP. VI.

Causæ ex quibus pro ueniat.

Considerandum, an id proueniat ex quadam inquieta, & mobili natura, tunc enim licet ea reprimenda sit, & dirigenda, tamen re vera vix assurget, vt fiat homo interior, atque collectus, nisi singulari gratia præueniatur, & ipse studiose, & valide naturam domet; & actibus frequenter, validisque se comprimat. Hic auté occupandus erit ex obedientia in negotijs vtilibus, & pijs, coercendus ne in alia dilabatur, & diffluat: prudentis enim est, apte vti ingenijs hominum ad bonum. Monendus vt interrumpat aliquando perpetuitatem actionis, & si nihil aliud, quiescat saltem in cubiculo, legens aliquid spirituale, vel recitans Psalmos, aut Rosarium, vel examinans conscientiam, ita vt omnino abstineat ab exterioribus. Monendus, vt subinde dirigat intentionem, examinet defectus, qui frequenter in talibus subrepere solent, loquacitatis, curiositatis, impatientiæ, nugatoriarum narrationum, adulationis, vanitatis, murmurationum, iudiciorum, & huiusmodi. Ex his cautior fiat, & humilior, misereatur sui ipsius,

Occupandus in vtilibus negotijs.

De quibus monédus.

sius, & apud se vilescat, qui quasi doctus diligere trituram, vel ad altiora non assurgit, vel mox recidit. Studeat ex hac confusione in obedientia esse promptior, in iniurijs tolerantior, in officijs abiectioribus deuotior, in aliorum infirmitatibus magis compatiens, in mortificationibus carnis feruentior: denique compenset alijs officijs, & exercitijs, quod in hoc minus habet. Si vero nascatur potius ex quadam interiori ariditate, qui cum spiritualia, & interna non gustet, quærit in exterioribus solatia, alia via incedendum est.

Ose. 10.

Quid si nascatur ex interiori ariditate.

1 Restringendæ occasiones vagationis, multa negotia etiã vtilia alijs demandando,

Restringẽdæ vagationes.

2 A visitationibus non per vnam, aut alteram hebdomadam, sed per aliquot menses omnino abstineat, vt assuescat vel inuitus domi sese continere.

A visitationibus abstinendum.

3 Omnino seruet Regulam, ne accedat ad colloquia externorum, nisi iussu Superioris à Ianitore vocatus.

Regula de non alloquẽdo externos.

4 His, iam contrarijs remotis, incipiat frequentius ad cor redire, examen conscientiæ breuissime, sed frequenter faciat, se ad se intus reuocans, mentem ad Deum eleuans, & vel vnico suspirio dicat cum confusione. Vide Domine humilitatem meam, & laborem meum.

Se se frequentius colliget.

Ps. 14.

5 Præfigat sibi certum tempus ad piam le-

ctio-

ctionem,saltem bis in die,qua vires reparet.

Tempus lectioni frequentius.

Rosarij recitatio.

6 Vnam aut alteram decadem Rosarij diuisam,per totum diem recitet, petendo, proponendo, & cōpungendo, desiderando,gratias agendo,&c.Bonum aliquem spiritualem affectum, si non vbertim sponte fluentem, saltem humilitate, & assidua quasi retractatione exprimat.

Versiculi prōpti ad excitandū affectum.

7 Habeat ad manum expedite versiculos aliquot è Scripturis, qui compunctionem excitent, quos sibi colligat, vel ab alio collectos memoriter discat: v.g. Super custodiam meā stabo, & figam gradum super munitionem, & contemplabor,vt videam quid dicatur mihi, & quid respondeam ad arguentem me. Item: Sicut aqua effusus sum: & illud: Fili mi ne effluas. & illud: Spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictum, & auferet se a cogitationibus,quę sunt sine intellectu. & illud: Qui minoratur actu sapientiam percipiet: & innumera huiusmodi, quæ cum aliquo desiderio subinde iaculetur,

Hab. 2. *Ps. 21.* *Prou. 3.* *Sap. 1.* *Eccles. 38.*

8 Exercitia spiritualia, etiam si ægre contineri pôssit, per plures dies faciat.

Collectio ante negotia.

9 Antequam negocia aggrediatur, colligat se se, dicatq. cum S. Bernardo: Vbicunque fueris, tuus esto: noli te tradere, sed accommodare: Vbi vero perfecerit, redeat ad se statim, & negocia,quoad poterit,aliquantula quiete interrumpat: nam vel tantillum

sedere

ſedere in via, vires feſſo reparat, nec eſt omnium inter ſtrepitus viarum, & negociorum Deo ſibiq. eſſe præſentem.

10 Vbi impetus ad aliquid agendum impellit, hoc ipſo aliqua morula ſe detineat, vt aſſueſcat non ſequi ſtatim animi impulſus.

11 Poſtremo intelligat, niſi vim ſibi inferat, ſeq. quibuſdam quaſi catenis vinciat, etiam ſi natura & conſuetudo reluctetur, omnino nihil promoturum: ſed ſi id faciet, paulatim dulceſcet illi Deus, & ſpiritualium atque internorum tractatio reddetur quotidie facilior. morbus enim acediæ, & euagationis nulla alia re magis exaggeratur, vt Caſſianus & experientia docet, quam ſi cedamus. Vim ſibi inferat.

Amor

AMOR EXCELLENTIÆ, *& honoris.*

CAP. VII.

Morbi leuiores ſigna grauioris.

1 INtelligat infirmus ante omnia, ſicut in morbis corporalibus contingit, vt leuiſſimum ſit aliquando ſymptoma, ſi per ſe ſpectetur, quod tamen valde timendum eſt, ſi aduertatur vnde proueniat: ita erumpentia quædam ſigna vanitatis, amoris excellentiæ, & huiuſmodi, quæ interdum a nobis parui fiunt, indicare non leuem ſuperbiæ morbum. Ea autem cum duplex ponatur a Sanctis, præcipue vero a Caſſiano lib. 12. de Inſtitut. hæc, de qua nũc agimus, valde carnalis eſt, & craſſa.

Quales fructus ſuperbiæ.

2 Animaduertat, amariſſimos inde oriri fructus, eosq. frequentes, quibus miſeram animam cibari ſæpius in die contingit: in rebus enim obedientiæ, vbi aliquid non eſt ſpecioſum, magnam inueniet difficultatem in illatis moleſtijs, & ſi quid contingat (quod frequenter accidit) in quo non videatur magni fieri, impatientia, & triſtitia maxima obruetur: in miniſterijs, niſi ab omnibus collaudetur, animum deſpondebit. Contra, efferetur, ceteros deſpiciet, & fiet intolerabilis,

ſi pro

ſi pro voto laudetur; opera quæ faciet, ſæpiſſime intentionis impuritas maculabit; multa prætermittet ex tumore bona, quæ alioqui faceret, directionem, & exhortationem non admittet: vnionem fraternam ſæpiſſime lædet, in culpæ cognitionem numquam conſentiet; at vbi eſt defenſio peccatorum, quid boni ſperandum? Legat diligenter Caſſianum dicto lib. 12. cap. 29. de ſignis ſuperbiæ; immo accurate, & cum meditatione non ſemel totum librum duodecimum, & præcedentem, qui eſt de cenodoxia, & inueniet tam cauſas morbi, quàm remedia egregie deſcripta.

3 Meditationes de humilitate, eius pulchritudine, vtilitate, neceſſitate: item de ſuperbiæ fœditate, iniquitate, damnis, &c. non perfunctorie, ſed adhibita diligenti exercitatione per aliquot dies aggrediatur; certoque apud ſe ſtatuat, non eſſe huius morbi curam leuem, aut facilem. Petat itaq. a Domino aſſiduis tum ſuis, tum aliorum precibus ſanitatem. *Remedia per meditationem.*

4 Vbi viderit per examen fructus malos peſtiferæ huius radicis, recurrat ſtatim ad eã, ibiq. ſe reprehendat, ibi gemat, nec vnquam alteri cauſæ, præſertim aliorum culpæ, defectum tribuat. *Per examẽ.*

5 Contrarijs operibus conſtanter inſiſtat: In humilioribus exerceatur, non modo offi- *In quibus ſe exerceat.*

Exam.c.4. §.28.

ciis domeſticis culinæ, &c. quæ iuuant quidem, & ad impetrationem conferunt; ſed multo maxime in iis functionibus, ad quas minus afficitur, & quæ ab aliis minus ſuſpiciuntur, & ſi detur optio, eligat ſemper humiliora.

Ibidem. Remedia a ſenſu magis abhorrentia ſequatur.

6 Proponat Superiori ea media ſuſcipienda, a quibus ſenſus magis abhorret, & ſciat, ſi curari ſerio velit, ſibi contra ſe cum Superiore conſpirandum, vt & ipſe ſibi vim inferat, & Superior variis mortificationibus & humiliationibus, quaſi coniunctis copiis, eum iuuet.

Publicæ reprehenſiones in hac re vtiles.

7 Capitula, ſeu publicas reprehenſiones non ad externam tantum ſpeciem, & vt dici ſolet, pro forma; ſed ad humiliandum & vere confundendum appoſita petat. Dentur aliquando non petenti, immo nec cogitanti (de quo tamen, antequam fiat, cum illo ſtatuiſſe oportet) vt cum maiore præparatione, & fructu ſuſcipiat.

Aemulos præcipue colat.

8 Si quis eſt domi, cum quo peculiaris aliqua ratio æmulationis ſubſit, hunc præcipue colat, ſed ab eo contra iuxta præſcriptum Superioris quaſi ex compoſito in ſpecie exteriori contemnatur.

Reticere ſua.

9 Nunquam ſua narret, etiam prætextu ædificationis: quod enim ſanis cibus eſſe poteſt, infirmo nocet: nec eſt infirmorum, vt in huiuſmodi narrationibus Dei gloriam, non

ſuam

ſuam quærant.

10 In hoc præcipuo hoſte debellando illud tenendum eſt, vt ſine intermiſſione eum perſequatur, ſemperq. faciat contrarios aliquot actus, dicens cum Scriptura: Perdam Babylonis nomen, & reliquias, & germen, & progeniem. & item: Perſequar inimicos meos, & comprehendam illos, & non conuertar, donec deficiant.

Quid in hac re tenẽdum.

Iſa. 14.

Pſal. 17.

Poſtremo intelligat, niſi viriliter decertet, non modo futurum ſe quotidie erga hoſtem hunc debiliorem, ſed etiam paulatim morbũ ipſum minus cogniturum, ita vt cum fiat aſſidue magis ſuperbus, & gloriæ cupidus, videatur ſibi ſemper humilior, & ſanctior: hæc enim eſt morbi huiuſmodi natura, hic lethargus.

Viriliter decertãdũ.

INCLINATIO AD SENSVALITATES, & amicitias.

CAP. VIII.

Natura huius morbi.

MOrbus hic crassior, & magis carnalis est; nec adeo difficilis curationis, modo mediocri aliqua cautela se se curet ægrotus.

Religioso amore indignus.

1 Itaque intelligat, hanc Religioso homine, qui crucifixus esse debet, valde indignã esse, & vilem, ac turpem agendi rationem, vt sic confundatur, & reputet se omnibus viliorem.

Singularia vitet.

2 Nunquam admittat, multo minus quærat, in victu, vestitu, vel recreationibus aliquid singulare: & si ab externis offeratur, reijciat; vel si iustis ex causis recusari non possit, ad Superiorem pro infirmis referat.

Temperantia illi pernecessaria.

3 Extra tempora prandij, & cœnæ, etiam si maxime se affici sentiat, nihil sumat: nam seruare aliquid apud se, etiam Superiore consentiente, sumendum pro libito, probandum non est; nec etiam ædificat dispensatorem, aut aliquem alium fratrem ea de causa interpellare.

Querelas vitet.

4 De ijs, quæ domi dantur, pane, vino, carnibus, memor paupertatis, & mortifica-

tionis,

tionis, nunquam conqueratur, sed curet semper optare viliora: & si quando tale aliquid subrepserit, agat potius Deo gratias pro qualicumque sanctæ paupertatis experimento.

5 Ne carnem nutriens, contra se imprudens exacuat, memor sit, ad interiores meditationes, & virtutis actus addere etiam corporales afflictiones, disciplinas, & alias pœnitentias: petat eas, & statas habeat; nec imprudenter sibi blandiens putet, quod magna certamina non sentiat, se huiusmodi rerum vsu, & exercitatione non egere. Corporalis afflictio addenda.

6 Silentium diligētissime seruare studeat: vix enim credi potest, quantum hæc disciplina silentij conferat siue ad vitandas innumeras maculas, quas ex inordinata locutione contrahimus; siue ad libertatem quandam, quæ sensualitatem nutrit, coercendam. Experiatur, & intelliget. Silentium.

7 Si quando, labore, & fatigatione vrgente, aliquid cessationis fuerit necessarium; non quærat colloquia non alios aduocet, non circulos cogat: sed poterit solus per aliquod tēporis spatium in horto, vel alibi ambulans, eleuare ad Deum mentem, versiculis psalmorum, vel hymno aliquo, non quidem per modum intensæ orationis, sed ad relaxationem, & spiritum recreandum, gratias agendo, petendo, desiderando. Quibus si quis exercitatus fuerit, inueniet innumeros spi- Quid qñ cessandum sit.

rituales affectus, qui facile quasi de corde profluent: quibus non solum eleuari spiritū, sed corpus etiam a labore sentiet recreari. Quod si aliqui id non experiantur, intelligant inde potius prouenire, quod terrenas consolatiunculas consectentur, & otiosis narrationibus atque colloquijs delectentur.

Quid cum ad exteros vocatur.

8 Cum ad exteros vocatur, vel eos inuisit, proponat, & peculiari prouisione statuat cauere a facetijs, nugis, nouis vel audiendis, vel narrandis: & si incidant, pio aliquo colloquio interrumpat, captata ex ijs quæ dicuntur, occasione.

Peculiares affectus vincendi.

9 Si peculiari aliquo affectu, etiam naturali, & veluti sympathia affici se erga aliquem sentiat, curet statim initio omnem extraordinariam communicationem abrumpere, & communi tantum charitate illum amplecti (vix enim dici potest, quanta incommoda ob locutionum, detractionum, querelarum, delationum, suspicionum, inimicitiarum, conuenticulorum, munusculorum, & similium ex singulari, & extraordinaria communicatione oriantur) sed omnes vno spiritu complectatur.

Orationis studium.

10 Postremo orationi, & rebus internis plus se dedat: gustato enim Spiritu, desipient nugæ istæ.

Hic de tentationibus contra castitatem aliquid esset attingendum, quibus non est dubium

bium, quin tales infirmi frequenter pulsentur, licet interdum attendere vel dissimulēt, vel negligant, sed & morbi ipsius periculum: & lapsus grauitas, & ignominia, & pleraque alia infirmos ad medicinam extimulant. Sed quo pacto orationibus & ieiunijs, pœnitentijs, occasionum fuga, humilitate, manifestatione tentationum, lectionis instantia, occupationibus sanctis, frequentia Sacramentorum, & plurimis alijs remedijs occurrendum sit, pleni sunt libri Sanctorum. Qua diuersitate item curandi infirmi sint, si morbus incipiat ab anima per suggestiones, & redundet in corpus; vel contra, si ex carnis petulantia redundet in animam: quomodo, si cogitationes turpes importunæ, vel in phantasia pullulent ex malis habitibus, vel fiant immissiones per Angelos malos; quanta discretione discernendum; quæ curatio adhibenda, hæc peti possunt a plurimis Doctoribus, qui ea de re copiose scripserunt, præsertim vero S. Bonauentura tract. de puritate conscientiæ, cap. 12. & de reformatione mentis parte 3. ca. 22. Gersone Cancell. de exercitijs discret. simpl. De malarum cogitationum causis atque remedijs, ca. 3. & alibi sparsim.

Quid cum carnis tentatione pulsantur.

Bona. trac. de puritate consciētiæ, & de reformatione mētis ca. 22. Gerson de exercitijs discret. simpl. ca. 3.

PROFVNDITAS, ET DEFECTVS *claritatis.*

CAP. IX.

Conſcien-tia primũ diſcutiēda

1 PRimo monendus diligenter vt diſcutiat, & diſpiciat attentius ſemetipſum: nam tenebræ huiuſcemodi, quibus ſe celari quis cupit, fere coniunctæ eſſe ſolent cum tenebris interioribus, ita vt in anima illa nec claritas propriæ cognitionis, neque lux quædã in agendis, nec ſplendor diuinorum ſoleat apparere, ſed re vera tenebricoſa omnia, & confuſa, ita vt nec diuinarum inſpirationum, & actionum motiones pacatæ ſētiantur, nec pulchritudo virtutum ſine magna nebula, & fumo, immo etiam caligantibus oculis omnino cernatur.

Quanti fecerint S. Patres.

2 Perpendat, quanti fecerint ſemper Sancti Patres hanc animi ſynceritatem, & claritatem in agendo cum Superiore, & rectore ſpirituali; quam multa extent exempla, quid S. Baſilius, Reg. fuſ. diſput. reſp. 46. vbi citat illud Prouerb. 18. Qui non medetur ſibi ipſi, frater eſt ſua opera diſſipantis, iuxta 70. noſtra editio habet. Qui mollis eſt & diſſolutus in opere ſuo, &c. quid Caſſianus, quid B. P. N. quid denique omnes, qui de perfe-

ctione

ctione ſcripſerint, ſenſerint.

3 Sciat nullo alio vitio ita aperiri oſtium Satanæ, qui eſt ſpiritus tenebrarum, qui cum eiuſmodi anima pro ſuo arbitratu ſine vllo interpellatore libere agit, & multa facile perſuadet; nec vllo alio vitio ita remedijs omnibus occludi aditum: quare ſeipſum aperiẽdo, tentationes facile vincet, quibus tacendo ſuccumbet. Oſtiũ diaboli ẽ profunditas.

4 Si nihil aliud, ratio ipſa, qua tacetur, mala eſt, & ſuſpecta. Aut enim ſuperbia prohibet, ne defectu manifeſtato vilior reputetur; aut negligit manifeſtare ſe, quia putat ſine vllo duce ſuam ſibi prudentiam ſufficere, quod etiam arrogantiæ, & ſuperbiæ eſt. Aut humano aliquo fine ſibi propoſito veretur, ne hæc manifeſtatio ſibi ad eum conſequendum impedimento ſit. Denique, ſi mediocriter ſe examinet, inueniet ſtatim radicem eius rei non bonam. Ratio tacẽdi mala eſt.

5 Inſtruendus eſt, non ſolum hoc nomine non futurum eum Superiori minus carum, immo contra multo cariorem: nam non modo actus ipſe manifeſtationis virtutis eſt, ſed humilitas, quam hoc facto ille oſtendit, deſiderium curationis, fiducia cum Superiore, ſpes ipſa ſanitatis, neſcio quo, ſed miro tamen modo longe amabiliorem Superiori reddunt, quàm ipſe defectus opinionem minuat: cum præſertim culpa in eo, qui ſe candide Superiori fit amabilior & charior.

ma-

manifeſtat, & iuuari deſiderat, non tam vt culpa quam vt infirmitas, quæ compaſſionem magis mouet, quàm indignationem, à Superiore ſpectetur.

Reg. 25. Rect. & 26. Præpoſ. Superior quomodo lucretur.

6 Ad hoc vehementer iuuat, ſi Superior, iuxta regulas, crebro, & magna charitatis ſignificatione, cum eo agat, vt opinio amoris, in Superiorem fiduciam generet, conſuetudo minuat pudorem, & ſuauitas agendi erigat puſillanimitatem.

Similis defectus exẽpla.

7 Iuuent, ſi captata paudenter occaſione, defectus aliquos, in quibus ille maiori pudore ſuffunditur, de alijs nonnullis (tacito eorum nomine, niſi eſſent illi iam Sancti, & res narraretur in libris) ad exemplum adducat, addens diuturnitatem morbi, pugnæ difficultates, modum victoriæ, vel alia, quæ ad rem facient, eumque extimulent ad vires concipiendas.

Quid quãdo ab alijs manifeſtatur.

8 Cum ab alijs manifeſtatur, monendus ſuauiter, addendi ſtimuli, quare meritum ſe ſe manifeſtandi paſſus ſit ſibi præripi, cum etiam ſecundum hominem, qui ſe manifeſtat, minorem ſentiat pudorem. Interdum, prudenter culpam extenuando doceat; non fuiſſe cauſam, cur tantopere rem celatam eſſe voluerit. Interdum docendo, hanc occultationem auxiſſe culpam per ſe non magnam. Interdum addendo, vt videat quid mali faciat vel puſillanimitas,

vel

vel propria æstimatio: quia quod sola manifestatione facile fuisset curatum, iam factum est alicuius momenti, vnde necesse sit petere, inquirere, examinare, & huiusmodi.

9 Hortandus, vt crebrius, etiam sine magna necessitate, conscientiam suam, & defectus aperiat, quo sic assuescat, & quotidie leuius inueniet, & melius habebit. Addendum, si surreptio, vel mala consuetudo potuit culpam elicere, voluntate quasi dormitante, cur ipsa voluntas volens, & vigilans non eliciat pro imperio longe facilius confessionem? Crebra cõsciẽtiæ redditio.

10 Monendus, si non videt, vt credat saltem, si non valde constanter contra se pugnet, & vincat, fore vt in dies deterius habeat: nam & plura, & diu tacita manifestare, maiorem adfert confusionem, & tacendi habitus contrahitur, & tenebræ augentur, & conscientia sensim obduratur. Pericula ex profunditate.

11 Postremò proderit legere huius rei documenta, & exempla, meditari pericula eorum; qui ita vixerint. Contra serenitatem, meritum, conscientiæ tranquillitatem, & innumera bona eorum, qui confusione calcata se se manifestarunt, & dirigendos spirituali Patri tradiderunt. Denique perpendat apud se, an fuerit vnquam aliquis sanitatis cupidus, qui morbum celaverit. an quis ita demens, qui cum possit Lectio & meditatio similium.

Patri

patri ſpirituum Deo, omnia perſpicue videnti, humili ſua accuſatione reconciliari, malit ſe cum confuſione abſcondere. Vere
Pſ.39. inſania falſa.

IRA-

IRACVNDIA, IMPATIENTIA, vel auersio a fratribus.

CAP. X.

1 SI fuerint auersiones diuturnæ, Primo monendus erit amanter, sed serio, quam hoc indignum sit Christiano homine, nedum Religioso, qui inter fratres viuens, vnius moris, & cordis cum ceteris esse debet. Et vt recogitet ex humilitatis defectu impatientiam nasci, ideo factum alterius, quo succensus videtur, non tam fuisse causam commotionis, quam manifestationem veritatis occultæ. Videnda quæ pulcherrime disputat Cassianus Collat. 18. cap. 13. 14. 15. & 16.

Quando fuerint auersiones diuturnæ.

2 Extimulandus per Confessarium, nec sicut in ceteris imperfectionibus tolerandus diutius, quin efficaciter semel se vincat, & deposita omni amaritudine coniungatur fratri, sciens nec orationes, nec actiones ceteras tales esse posse, quales oportet, nisi hoc diligenter fuerit emendatum.

Per confessarium reconciliandus fratri.

3 Curet Superior, vt cum fratre quamprimum redeat in gratiam, nec vlla ratione permittat, si quando id contingat, vt signa communia salutationum, colloquiorum, & officiorum,

Per Superiorem recōcilietur quamprimum.

ciorum,& huiuſmodi ſibi inuicem negent. Quod ne in militibus quidem contubernalibus toleratur:nec vlla excuſatione, aut diſſimulatione id permittendum, tum quia graue eſt, tum quia magis diſſenſiones nutrit,& domi ſcandalum.

Superior quomodo alloquatur offenſum. Rom.12.

4 Superior alloquatur etiam illum,cui offenſus eſt,vt is, quāuis nulla ſua culpa ab illo ita tractetur,vincat tamen in bono malū, humiliet ſe ſe, adeat primus, blande hominem alloquatur,prouocet modis omnibus ad charitatem. Denique ipſe Superior, vel alius ſit mediator, vt omnino, & abſque mora res componatur.

Omnino tollenda amaritudinis cauſa.

5 Non admittat Superior, quod *frigide* dici ſolet,ſe per Dei gratiam, nihil mali illi velle,non ſentire in animo rācorem: tantum non poſſe illum libenter videre,non cum illo ex animo agere, diuerſitatem complexionis, morum diſſonantiam non permittere,vt placide conuiuere poſſint. Hæc omnia refellenda ſunt tanquam a nobis aliena,& excuſationes in peccatis, atque amaritudinis germina a peſſima radice profecta: nec ferendum, vt diutius venenum in pectore ſeruantes, grauius afficiamur. Erimus enim in tenebris,& ira multa audebit. Non enim erubeſcit in tenebris (ait S. Auguſtinus) cum ſuper eam Sol occiderit, luce quippe charitatis, & vnitatis vel extincta, vel paſſionum, & mali af-

Ad profuturū epiſt. 149.

fectus

fectus nebulis, & caligine præpedita, deteriora contingent in animo siue in alterius, siue in proprium detrimentum, quàm quæ in corpore solent, in tenebris ambulanti.

6 Efficiat, vt peculiaria signa charitatis exhibeat ei, cui offensus est, cum illo amanter agendo; si quid potest, pro illo præstando; si infirmus fuerit, sæpius visitando, illi inseruiendo, etiam sensu reluctante. Denique vrgeat, né plus patiatur in suo pectore virulentum indignationis affectum, quàm Christi dulcedinem regnare. Idem agat cũ altero, ita vt mutuis officijs charitas certet. Sic enim Deo iuuante, sanabitur. Quod si alter in alterum reijciat culpam, docendus quod Cassianus docuit, vbi agit de Spiritu tristitiæ. Quæ quoniam egregie rem attingunt, & paucis, grauiterq. illam explicant, placuit etiam hic adscribere. Sic itaq. habet. Ideoq. creator omnium Deus, opificij sui curationem præ omnibus noscens; & quia non in alijs, sed in nobismetipsis offensionum radices, causæq. consisterent; non deserenda præcepit fratrum consortia, nec vitari eos, quos læsos a nobis, vel a quibus nos arbitramur offensos, sed deliniri iubet, sciens perfectionem cordis non tam separatione hominum, quam virtute patientiæ conquiri: quæ firme possessa, sicut potest nos etiam cum ijs qui oderunt pacem, pacificos conseruare, ita

Charitatis signa peculiaria exhibenda sibi mutuo.

Cassia. l. 9. c. 7. & 8.

Quid cum alter alteri culpã impo nat.

Ps. 119.

si parta non fuerit, ab his quoque qui perfecti, ac meliores nobis sunt, facit iugiter diffidere. Occasiones enim commotionum, ob quas eos, quibus iungimur, deserere festinamus, in conuersatione humana deesse non poterunt: & idcirco tristitiæ causas, ob quas a prioribus separamur, non euadimus, sed mutamus. Procurandum itaque nobis, vt nostra potius emendare vitia, & mores corrigere festinemus: quæ proculdubio si fuerint emendata, non dicam cum hominibus, sed etiam cum feris, & belluis facillime nobis cõueniet, secundum illud, quod in libro B. Iob dicitur: Bestiæ terræ pacatæ erunt tibi: extrinsecus quippe venientia non verebimur offendicula, nec vlla poterunt scandala nobis deforis inferri, si in nobismetipsis radices eorum receptæ, insertæq. non fuerint. Pax enim multa diligentibus nomen tuum, & non est illis scandalum. Hactenus ille. Videnda etiam quæ libro 8. de spiritu iræ ponit, præsertim a cap. 8. vsque ad 15. Legendus idem Collat. 16. Abbatis Ioseph de Amicitia, per totam, præsertim vero cap. 15. 16. & 17. vsque ad finem. Ex qua tamen collatione in cap. 27. nullo modo præmittenda duxi pulcherrima atque efficacissima verba, quibus locum illum Apostoli explicat: Date locum iræ: Hoc est, inquit, non sint corda sic impatientia, & pusillanimitatis angustijs coarctata,

Iob 5.

Psal. 118.

Videndum quæ libro 8. de spiritu iræ ponit.

Rom. 12.

ctata, vt violentam commotionis procellam, cum irruerit, sustinere non possint: sed dilatamini in cordibus vestris, suscipientes aduersos iracundiæ fluctus in illis extensis finibus charitatis, quæ omnia suffert, omnia sustinet. 1. Cor. 13.
Et ita mens vestra amplitudine longanimitatis ac patientiæ dilatata, habeat in se consiliorum salutares recessus, in quibus receptus quodammodo atque diffusus teterrimus iracundiæ fumus, protinus euanescat. Hæc de auersione, & ira diuturna.

7 Si vero fuerint impatientia & ira, vel excandescentia subita, quæ frequenter contingunt, sed statim euanescunt; docendus erit occasiones anteuertere, quibus se nouit accendi, & paratus atque munitus accedat; cumque ebullire feruentiores spiritus senserit, saltem per aliquod spatium sileat. Vix enim credi potest, si verba effluere incipiant, quàm difficile coerceantur, & quàm animus excandescat: contra, si contineantur, facile sedatur, & conquiescit.

Quid si fuerint subitaneę hæ passiones.

8 Moneat Superior domesticos, quos expedit, vt cum viderint illum iratum, vitent omnino contentiones, & suauiter colloquia declinent, vel prudenter ad alia transeant: alioqui excitantur rixæ, & commotione vehementius irritata, in ea prorumpitur aliquando, quæ etiam cum ira deferbuerit, facile emendari non possint.

Monendi domestici, vt vitent contentiones.

Superior seuere iratum ne excipiat. **Prou. 15.**

9 Cum ad ipsum Superiorem iratus accesserit, & verba effuderit, qualia turgentes animo solent; caueat diligentissime, ne illum seuerè excipiat, sed molli responsione iram frangat. Super omnia autem videat, ne verba aliqua arripiat, & exaggeret, quæ ille incondita protulit. v.g. Quid est hoc? Quid dixisti? Ita ne Superiori? An oblitus es cum quo loquaris? Non meministi te esse Religiosum? & huiusmodi cetera. hæc enim tunc vehementer accendunt, & alioqui satis per se exacerbatum exasperant: sed suauiter ad orationem hortetur, monens vt redeat ad ipsum, quem inueniet sui amantissimum; sperare se, vbi perturbatio illa humana conquieuerit, fore vt omnia bene componantur. Vbi deferbuerit spiritus, & redierit quietus, tunc paterne corrigat. Ita tamen, vt etsi illius culpæ, & commotionis turpitudo illi ostendatur, tamen animatus semper ad emendationem, & bona spe ille recedat. Nouimus enim aliquos præ vehementia vsque ad pallorem, & tremorem affectos, etiam dimissionem à Societate in illo feruore petijsse: deinde placide à Superiore placatos, redijsse non solum pœnitentes errati sui, & humiliores, sed etiam quietiores, & promptiores, quã ante commotionem fuissent.

Superior ne turbetur.

10 Caueat in primis, ne ipse vicissim, vt fieri potest, offensus verbis, incipiat etiam turbari,

bari, & perturbato animo verba verbis rependere, hoc enim pessimum esset, & perniciosum: sed si quid contra se iactet, non magis moueatur contra illum, quam soleat mater inseruiens contra filium phrenesi laborantem, cuius dicta, vel facta compassionem ei potius, & lacrymas teneritudinis, quam stomachum mouent.

11 Efficiat, vt quoties in hoc errare contigerit, assumat ille sibi leuem aliquam pœnam, quam cum primum soluat: hoc enim facile & leue medicamentum, tum ex humilitate, tum ex aliqua interruptione illius turbidi affectus, tum ex impetratione diuini respectus, & misericordiæ, non leuis esse momenti, si perseuerauerit, experietur. Quid superiori faciẽdum, si in hoc deliquerit.

12 Tandem addat examen particulare, adhibeat peculiares orationes, petat publicas reprehensiones, & pœnitentias: si enim constanter egerit, non modo sanabitur, sed mutabitur in mansuetum, tractabilem, & patientem. Particularis examinis vsus.

LAXITAS IN OBSERVATIONE *Regularum, & conscientia minime timorata.*

CAP. XI.

Meditari cur omnia reliquerit.

1 MOnendus vt consideret, quo fine tanto apparatu relinquẽdi omnia, parentes, bona, honores, &c. seipsum alieno subiecit imperio; nimirum vt ad perfectionem, & cordis puritatem tenderet. Quare ergo post tot labores, & egregia facta ita desipit in minoribus, vt ex ista laxitate illud non apprehendat, ob quod solum apprehendendum tanta præstitit? Multa possunt adferri exempla, vt hæc stultitia manifestetur.

Aliud est ex subreptiõe, aliud facile delinquere.

2 Intelligat, aliud esse ex subreptione in multis delinquere, sed in virtutibus tamen strenue se exercere, tentationibus resistere, proponere meliora frequenter, ad perfectionem adspirare, nihil negligere, vbi errauerit, statim teneritudine conscientiæ compungi, surgere alacriorem, iacturam leuem maiori feruoris, atque virtutum lucro resarcire: aliud vero esse id, quod ipse facit, facile delinquere, nullo metu stimulari, vbi manifeste mortale non suspicatur; leuiter contemnere,

ex imperfectione non solum non assurgere ad meliora, sed de vna in aliam quasi sponte volutari. Itaque ne sibi blandiatur ad insipientiam, sibi vsurpans illud, quod similes solent: In multis offendimus omnes; &, Septies in die cadet iustus: hæc enim gemitibus potius digna sunt, quàm vt ita quasi leui ioco dicantur. Iac.3. Prou.24.

3 Nisi caueat serio ab hac tepiditate, videat ne cadat in profundum. solet enim ista Deo vomitum prouocare. Legatq. Cassianũ Collat.4. de Concupiscentia carnis, cap. 19. lib. 4. de Instit. renunc. cap. 34. vbi egregie docet quod experientia compertum est in plurimis, huiusmodi homines magno in periculo versari. Quo si etiam in grauiora non cadant, Domino miserante, tamen nihil præclarum ad Dei gloriam, nihil ad proximorum vtilitatem, vel Societatis ædificationem ab ijs posse expectari. Et si nihil aliud, certe vita ipsa tepidorum valde misera est, & intolerabilis, & vt S. Bernardus loquitur, plena miseriæ, & doloris, & inferno plane proxima, ymbra mortis iure censetur. Videnda, quæ idem Sanctus egregie docuit in hæc verba; Sunt iterum multi inter nos, &c. & serm.6. ibi, Contra sane inuenire est homines pusillanimes, & remissos, &c. Tepiditatis effect. Apoc.3. S. Bernar. ser.3. de Ascens.

4 Videat qui eiusmodi est, & inspiciat profundius intra se, quæ signa habeat proficien-

De itiner. Aeter. 4. dist.4.ar.2 tis iam, vt S. Bonauentura loquitur, roboratæ charitatis, qui post abrenunciationem, & tantum temporis in hac via consumptum, certe plura deberet habere. Quis sensus filialis & casti amoris cor eius pungat, vt tanto Patri, taliq. sponso timeat displicere? hæ diuitiæ salutis, hic thesaurus iuxta Isaiam. De quo timore Cassianus pulcherrime. Vel tenuem, inquit, timoris formidat offensam, atque in omnibus non solum actibus, verum etiam verbis attonita semper pietate distenditur, ne erga se quantulumcumque feruor dilectionis illius intepescat. Hæc ille. Plangat igitur sub Religioso habitu animam secularem, exurgatq. velociter.

Profectum in spiritu examinet.

Isa.33. Cass. coll. 11.c.13.

Quāti meriti sit priuatio.

5 Quot præclaras merendi actiones, & quot obedientiæ, virtutum actus sibi permittat clibi: nec dubitet se in dies maiores mentis tenebras, & pertinaciorem conscientiæ duritiem incursurum.

Sēper perfectionis habenda ratio.

6 Nunquam in electione eorum, quæ agere intendit, perpendat tantum, an hoc mortale sit, necne; sed assuescat potius considerare, an hoc maioris sit perfectionis, & an magis Deo placeat, an illum vel leuiter contristet: quale enim signum est amoris, illo modo agere cum Deo? aut quis ferat filium dicentem: Re vera diligo patrem: sed citra lethalia vulnera, & mortem, quicquid ei iniuriarum & molestiarum inferre potero, faciā

om-

omnia sine respectu vllo, & liberrime: nec tantillum curo magis, an minus ei placeam, modo me hæreditate non priuet, vel morte puniat.

7 Etsi aliquando pro transgressione Regularum, & nimia libertate bonum est ei etiam pœnitentias iniungere; sciat tamen Superior hac medicina nunquam tales ad sanitatem, mentemq; reduci. Quare qui hoc morbo laborat, excipiendus erit serio, & secreto, ac grauiter arguendus, vt de statu vitæ suæ diligenter deliberet, seipsum intra se colligat, obligationem perpendat, ac si denuo de Societatis ingressu cogitaret. Qualiter iuuandus.

8 Cum in aliqua re grauiore deliquerit, puta dando, vel accipiendo, vel huiusmodi, & quantitas fuerit alicuius momenti, etiamsi re vera non peruenerit ad mortale; tamē perurgendus erit de periculo, & dubio, ne mortale admiserit; & ita terrendus, vt videat quàm verum sit illud: Qui spernit modica, paulatim decidet. Si litteras acceperit, vel miserit inscio Superiore, grauiter obiurgandus. Videat quo tendat, caueat insidias Satanæ; non suadere illum ista, quæ laxis leuiora videntur, nisi vt pertrahat ad grauiora. Si de aliquo murmurauerit, vel denique aliquid paulo grauius admiserit, ibi paterne quidem, sed valde serio monendus, & pœnitentiæ, capitula, & alia addenda, sed præcipua ta- Quid cum in re graui peccat. Eccl. 19.

men vis, vt dictum est, in priuata admonitione ponenda. Si nonnullis res innotuit, coram illis etiam, si ita expedit, erit arguendus, vt saltem erubescat, sciatq. se sub iugo Domini esse.

Associād⁹ alicui spirituali viro.

9 Assignetur ei aliquis contubernalis, vel in officio collega, cuius exemplo & obseruantia confundatur, & incitetur; cuius colloquijs, data occasione, accendatur. hæc enim interdum magis mouent, & pudore afficiunt, quàm consulto adhibitæ correptiones.

Exercēd⁹ serio in spiritualibus exercitijs.

10 Denique collectio ad interiora, spiritualia exercitia, meditationes de perfectione, seria, & non perfunctoria examina, etiam particularia, & quicquid ad spiritum instaurandum confert, huic proderit. Et quoniam infirmitas hæc valde similis & coniuncta est secundæ, idest languori spirituali, quæ dicuntur in secundo capite fere plurima, huic etiā prodesse valde poterunt.

IMA-

IMAGINATIO INFIRMITATUM, adſpirare ad quietem, recuſare miniſteria.

CAP. XII.

ANte omnia Superiori cauēdum, ne cum aliquis alioqui vir bonus, & qui aliquando cum ædificatione laborauit, infirmitatem prætendit, & a laboribus ſe excuſat, facile eum damnet quaſi imaginatiuum, & fugitantem labores: hoc enim vehementer contriſtat, & ſæpe re vera duritiem ſapit, non credere affirmanti. Sed ſi ex medicorum relatu, & nonnullis ſignis deprehendat aliquid eſſe admixtum imaginationis, & otij, tunc caute procedendum. Non facile dānandus.

1 Itaque etiam ſic affecto magnum oſtendat compaſſionis affectum, conſulat medicos, & deinde eos ſecreto interroget. & quidem initio bonum erit, ſi infirmus a medicis ipſis animetur, bona ſpe recuperandæ cito ſanitatis, deinde ab Infirmario, & alijs domeſticis: tum ſuſcipienda eſt illius cura diligenter per aliquot dies, illiq. ſpes facienda, fore vt breui melius habeat, ita vt paulatim ipſemet hanc cogitationē deponat, afferatq. ſe iam melius habere, quod non ſemel in nonnullis cōtigit. Compatiē dum ſic affecto.

2 Si

Qu'd cum infirmitas non apparet. 2 Si pergat, & infirmitas non appareat, sed prætexat ille defectum quendam virium, & magnam capitis fatigationem, & huiusmodi alia, in quibus se diu fuisse affirmet; tūc maior etiam piæ compassionis affectus ostendendus, addendaq. illa, quæ ipsemet putet fore sibi vtilitati, puta deambulatio frequentior, particularitas aliqua parui momēti in cibo, potu, somno, &c. Vbi vero per aliquot dies ita fuerit cum caritate, & suauitate tractatus, vt facile sibi persuaserit Superiorem ex caritate agere; expedit illi proponere, an nō vita illa otiosa molesta illi sit & melancholiā generet? affirmabit sine dubio. Interrogandus, quid ergo cuperet, quid putaret fieri posse, quod iuuaret? inueniet aliquas relaxationes, & recreationes extraordinarias: ex ijs aliquæ reijciendæ, sed cum significatione compassionis, tanquam impedientes aliorum occupationes, & ministeria (videbit enim etiam aliorum habēdam esse rationem) nonnullæ bono aliquo colore, præsertim tanquā ipsi minus commodæ declinandæ, aliquæ licet non necessariæ, pia quadam indulgentia concedendæ.

Alia remedia adhibēda. 3 Curandum contra quam in vere indigentibus fieri debet, ne alij conuersationibus, & confabulationibus eius otiositatem nutriant: sed relinquatur solus, vt vel fastidio victus legat aliquid, vel faciat, & ab otio incipiat

cipiat abhorrere.

4 Interrogetur, quid magis sibi nocere experiatur, quod genus occupationum molestius ferat? dicet duo vel tria; abstineatur ab illis, inueniantur aliæ occupationes, quibus sensim vel ad leuandum tædium, vel ad minuendum fastidium non inuitus occupetur, vix enim fatebitur se ad omnia inutilem. Aliæ deur occupationes.

5 Petatur contra, quænam illi videantur posse sine magno sui detrimento ab eo attingi, & illa experiatur; videat quomodo succedant, animetur, detur aliquis adiutor, minuatur consuetæ tempus occupationis; si non potest per duas horas, occupetur per vnam: si a confessionibus abhorret, interrogetur an in studio concionum, an in docenda doctrina Christiana, an in aliquo exteriorum officio possit occupari, & paulatim eò deducendus, vt aliquid aggrediatur. Et quas ferre possit.

6 Vbi aliquod tempus effluxerit, poterit suauiter moneri, vt videat, ne cum plura forte præstare possit, priuet se, Societatem, & proximum eo fructu, qui ex illius laboribus colligi posset. Negabit: vrgendus suauiter, vt tentet saltem ad breue tempus. Post aliquod tempus vrgendus suauiter.

7 Paulatim vero, post exhibitam compassionem, & longanimitatem, ex temporis spatio, & experientia magis habebitur, vnde possit acrius extimulari, & moueri; ne etiam si vera sit secundum rem debilitas, habeat Quid post longanimitatem.

forte

forte aliquid imaginationis admiſtum: adferenda autem erunt exempla, fuerunt enim patres maturi, pij & graues, qui huiuſmodi morbo laborarunt, qui poſtea credentes medicis, ſola obedientia curati ſunt. Nec defuit, qui ex apprehenſione tenaciori putaret ſe homicidam futurum ſui, ſi medicis in victu, & cura eius, quam prætendebat, infirmitatis, obtemperaret. Aſſerebat enim ſe tam euidenter de vita periclitari, ſi medicis acquieſceret, vt nulla ratione id, ſalua conſcientia, poſſet: quem cum Superior, adhibitis etiam Theologis, iuberet ſecurum eſſe, & deponere ſcrupulum, quem in ſe ſuſciperet, acquieuit tandem, & Deo iuuante, curatus eſt.

Obloquia ceterorum coercenda

8 Sed & illud animaduertat Superior, ne domi obloquantur aliqui contra illum, ne morbum triſtitia exaggerent; neque contra ita oſtendant ſe credere, vt illum in ſua imaginatione confirment: ſed ſemper ita loquantur, & ſentire ſe oſtendant, illum eſſe virum talem, cui credere debent; fore tamen, vt animatus plus poſſit, adhibeat curationem, credatque medicis, Superiori acquieſcat, ſibique perſuadeat, occupationibus moderatis magis excitari, & iuuari naturam, quam opprimi. Quid faciet, cum otio marceſcet? erit ſibi ipſi grauis, & alia, quæ in hanc ſententiam cum modeſtia, & ſignificatione compaſſionis adferri vtiliter poterunt.

9 Poſtre-

9 Postremo, si aeris mutatio tanquam vtilis ab ipso apprehenderetur, Prouinciali significandum, quam etiam medici valde commendent; polliceanturque ex hac mutatione fore omnino, vt vires reparet. Sunt enim melancholici in impressionibus, & apprehensionibus mirabiles: & fieri posset (quod non semel contigit) vt nulla vere facta in corpore mutatione, existimaret se ex illa loci mutatione plane restitutum, & aggrederetur magna. Si vero sit in loco, vnde etiam difficile auellatur, tunc medici vrgeant magis loci mutationem, & forte statim dicet, se melius habere vbi est, & incipiet aliquid facere, ne cogatur inde discedere, vbi libenter habitat. Hæ sunt infirmitates humanæ, tolerandæ patienter, & curandæ suauiter. Coeli mutatio.

TEN-

TENTATIO CONTRA INSTITVTVM, *& aliquot Regulas, quæ non placent.*

CAP. XIII.

Huius morbi difficultas.

MOrbus hic plane periculosus est & valde curatu difficilis, præsertim in antiquioribus, itaque inuestigandus est diligenter, & detegendus solerter, & accurate curandus: solent enim huiusmodi homines morbum alte celare, & nisi occasio aliqua quasi non aduertentibus aliquid extorqueat, vix se prodent, nisi cum ijs, quos potuerint subodorari eiusdem esse sententiæ.

Oratione iuuandus.

1 Ante omnia igitur tanquam pro grauiter, & periculose ægrotante orationes indicendæ domesticis, tum cura eius infirmi suscipienda diligentissime.

Hortãdus ad se aperiendũ superiori.

2 Curetur itaque in primis, vt se se confidenter aperiat, dicatque quibus in rebus Instituti tentationem patiatur; an fuerit illa diuturna, qua occassione orta, quibus accidentibus aucta; an dubia sua cum aliquo communicauerit, præsertim Superiore, quomodo, & in quibus ei satisfactum, quid nunc est, quod eum maxime angat, ne dubitet se sincere manifestare. Forte enim aliqua eum affligunt, quia falso apprehendit: forte quia

modum

modum ille tractandi non intelligit, id enim multis contingit, qui non tam veris, quam animo conceptis & apprehensis difficultatibus in rebus torquentur huiusmodi; nec dubitet Deo adiutore, posse si demonstretur, spinam euelli, quæ pungit occulta: non esse eũ vel solum, vel primum, qui talia passus sit. Sed quoniam non omnes Superiores eam habent Instituti notitiam, aut prudentiam, vt satisfacere possint; & occurrentes obiectiones siue intellectu illarum rerum, siue praxi commode diluere: omnino expedit, nisi esset Rector maximi Collegij vir prudēs, grauis, & in his versatus, eum infirmum ad Prouincialem mittere.

3 Vbi aperuerit ille morbum, dicet forte ea, in quibus fere tales impingere solent; scilicet, non probari sibi diuersitatem graduum, Professionis dilationem, tam amplam Superiorum potestatem, reddere rationem conscientiæ, manifestationem defectuum, & ceterorum per quemlibet, qui extra confessionem ea sciret. Hic ergo Superior aggrediatur hominem, ponatq. ei ob oculos morbi grauitatem, vt sciat, nisi diligenter curetur, non magis eum futurum in Societate quietũ, vel forte etiam perseueraturum, quam si Carthusianus aliquis. v. g. moraretur inter Franciscanos, cuius Religionis nullam sensit, aut adhuc sentit vocationem. Itaque accin-

Detegenda morbi grauitas.

Docēdus de singulis.

gat se ad opus, dicatq. primò, an hæc omnia intellexerit biennio Nouitiatus, an in tot renouationibus Votorum: Respondebit haud dubie se vidisse; sed tunc non bene percepisse, postea autem apertis oculis plenius perspexisse. Sane videat, ne nunc male apertos
Gen. 3. habeat, sicut primi parentes ad videndum suã confusionem. Vere enim carnis prudentia ad male videndum eius aperuit oculos, quos innocentia felicius clauserat, aperiendos ad ea, quæ sunt spiritus Dei. Et certe ita contingit, vt remoto lumine sancti Spiritus, & vocationis, quo omnia in suis, verisq. coloribus apprehenderat, nunc resumpta lucerna carnalis, & naturalis intelligentiæ, non eodẽ modo videat. Quare hoc potius deflendum, resumendumq. primum lumen: nam & pru-
Rom. 8. dentia carnis mors est; & in lucerna propriæ naturæ, quæ semper seipsam quærit, quæ mortificationis, abnegationis, & perfectionis sunt pulchra, & lucida; vti sunt, apparere
2.Cor. 2. non poterunt: quippe cum Apostolus animalem hominem asserat, ea quæ sunt spiritus Dei, percipere non posse, quia stultita est illi.
Cassia. col Et vere ac sapienter a Piammone dictum est
lat. 18. c. 3. apud Cassianum. Nunquam rationem veritatis intrabit, quisquis a discussione cœperit erudiri: quia videns eum inimicus suo potius, quàm Patrum iudicio confidentem, facile in id vsque propellit, vt etiam illa, quæ maxime vtilia

vtilia ac saluberrima sunt, superflua ei videātur, & noxia. Atque ita præsumptioni eius callidus hostis illudit, vt irrationabilibus definitionibus suis pertinaciter inhærendo, hoc solummodo sibi sanctū esse persuadeat, quod rectum, atque iustissimum suæ tantum obstinationis errore censuerit.

4 Ostendendum, fere hæc omnia non esse in Societate noua, vsurpata esse a Sanctissimis Religionum Fundatoribus, & antiquissimis Patribus: adducenda loca Sanctorum, Basilij, Benedicti, Augustini, Pachomij, Cassiani. Quod si quibus minus probantur, ij perfectionem institutorum, & religiosæ exercitationis, imperfectorum hominum moribus, & desiderijs metiuntur, vt quadam veluti Lesbia regula, non pulchrum, & rectum, sed deforme potius, & distortum, si non ruinosum plane construant ædificium. Ostendendum non esse noua in Societate.

5 Addendum, fuisse hæc sæpius non solum à Societate vniuersa in Generalibus Cōgregationibus, atque a tam multis Patribus doctrina, & religione præstantibus examinata, sed etiam Summorum Pontificum, & Sanctæ Sedis Apostolicæ iussu, non semel diligentissimè perpensa. Et nuper Sixti V. fel. rec. qui nonnullis Theologis, & grauissimis Cardinalibus cum examinanda dedisset, illiq. nostris responsis auditis, & scripto traditis, etiam accurate examinatis, ad Pontifi- A Congr. Gen. & a Sūmis Pontif. approbata.

cem retulissent, nihil plane ille immutauit. Immo vero Gregorius XIIII. sanctæ me. qui ei successit, amplissimo diplomate ea explicauit, & confirmauit.

Inuestigādæ radices

6 Examinet radices, vnde hæc displicentia oriatur, & inueniet nonnullis in rebus esse ex falsa intelligentia. Hæc declaranda, & abigendæ tenebræ, quæ mox disparebunt. In nonnullis plane ex malo affectu superbiæ. v.g. non placet diuersitas graduum, quia vult esse Professus: non manifestatio conscientiæ, quia esse vellet occultus: non deferri ab alijs, quia nollet opinionem minui. Denique percurrat singula, & hoc ipso se iudicet, quo videt, vnde proueniat. Illud etiam consideret, si radices maneant inquietudinis, nihil referre an hoc vel illo obiecto turbemur. Satis enim apparet in alijs Religionibus, vbi nonnulla, quæ apud nos sunt, non habentur, plurimos esse plusquam male contentos, alios manifeste apostatare: itaq. non hæc, quæ illi displicent, in causa sunt, sed radix ipsa interior, quæ si sanetur, salua erunt omnia. Quod in nonnullis manifeste constat, qui cũ turbati multa ex ijs improbarint, vbi collecto spiritu conspicere potuerunt, tranquillo animo vsque ad finem perseuerarunt.

Promissio facta Deo & pactum cum Soc.

7 Dicat sibi ipsi, quoties, Beatissima Virgine, & Angelis testibus, hæc Deo promiserit, an cum Societate pactum inierit, firmans

etiam

etiam scriptura, se contentum esse omnia seruare; an nunc liceat in re tam graui promissis non stare, sine quibus nunquam fuisset in Societatem admissus, vt post tot annorũ spatia renuat, seque affirmet quietum esse non posse?

8 Suauiter docendus (quod certe manifestissime demonstrari potest) quantopere hæc valeant ad spiritualis vitæ profectum, & omnimodam abnegationem, quam si mentiri nolit, in sua vocatione quæsiuit. Percurrendum per singula, & ita eorum omnium speciositas & pulchritudo elucidanda erit; vt eius animum suo splendore alliciant, quod certe possunt mirifice, vt in ijs apparet, qui gratia vocationis illustrati ea perspiciunt in lumine Dei. Quantum valeant.

9 Dicet forte, non tam hæc in Instituto, & legibus Ignatij, quam in praxi displicere ei, quod male a Superioribus practicentur. Sed primo iniuriam irrogat Sanctissimo Fundatori: an enim ille non vidit, eas leges hominibus, & pro hominibus, & ab hominibus administrandas se tradere? Vidit vtique, nec ignorauit, posse interdum errari; sed rursus, posse sancte tractari. at eiusmodi leges condere, quæ Angelis, non hominibus conueniant, hominis fuisset minime prudentis, nec Dei Spiritu pleni, quales Religionum Fundatores esse oportet. Quod si non leges illas, Soluuntur obiectiones contra institutũ.

quaſi vſu ipſo minime faciles, & commodas accuſet, ſed aliquorum Superiorum praxim, iam non Inſtitutum, ſed perſonæ diſplicent: de quibus alia ratio eſt; & in quibus, retenta Inſtituti puritate, emendari poſſunt quæ deſiderantur. 2°. Cur tam multi viri grauiſſimi, & doctiſſimi ſunt, qui integritatem huius adminiſtrandæ legis collaudant, & Deo gratias hoc nomine agunt? cur & ipſi hæc mala non vident? cur ipſemet infirmus, ſi de ſua cauſa non ageretur, tam oculatus non eſſet? at in propria cauſa, & in ſe iudicando, quam procliue eſt falli? Deinde hortandus, vt dicat in particulari, & in ſingulis ei ſatisfieri poterit, niſi malit proteruire, modo illud ſtatuat, quod negare non poterit, iudicium de ſufficientia, talentis, virtutibus, non modo in ijs, qui ſe plane totos Deo, & Religioni tradiderunt, ſed ne in ſæcularibus quidem cuiuſcunque ſtatus, non poſſe eſſe penes eum, de quo agitur. Ad cetera omnia facillima eſt reſponſio.

Spiritualibus exercitijs iuuandus.

10 Hortandus, vt præmiſsis aliquot exercitijs ſpiritualibus, præſertim de beneficio vocationis, & obligatione ad perfectionem, paret ſe ad generalem confeſſionem: benigne animandus, difficultates molliendæ, non omnes futuras quas ſuſpicatur, ſed vt in rebus humanis contingit, ex decem vix duæ orientur: ſe etiam paratum ad illum iuuandum, & con-

consolandum. Denique ostendat re vera multa apprehendi difficilia a longe, quæ re ipsa non ita sunt. Se etiam pro sua virili amanter explanaturum, vbi potuerit.

11 Prohibeatur omnino, ne hos conceptus cum aliquo communicet, tum propter priuatam suam vtilitatem, tum etiam propter communem. Quod si tamen faceret, vel inquietum post hæc omnia se ostenderet, Præpositus Generalis tempestiue monendus erit. Interdicēdum ne alijs communicet.

TENTATIO CONTRA SVPERIOREM cum auersione, & diffidentia.

CAP. XIIII.

Quid in se disquirat Superior.

1 ANte omnia tollenda quædam tētatio est ab ipso Superiore, ne putet huius infirmitatis culpam totam esse in infirmo: debet enim credere, posse etiam in se ipso non exiguam esse partem, & si non committendo aliquid, quod etiam interdum euenit, saltem omittendo: vel si in re non peccauit, potuit forte in modo peccare. Existimet ergo etiam se debitorem esse, examinet causas, & corrigat quod in se est, memor præcipue illius sententiæ D. Gregorij ad Benonem Abbatem: In correctione hunc esse ordinem noueris obseruandum, vt personas diligas, & vitia persequaris. Et quod paulo post addit: Sic vulnus debes abscindere, vt non possis vlcerare quod sanum est: ne, si plus quam res exigit, ferrum impresseris, noceas cui prodesse festinas.

Lib. 9. ep. 8.

Quæ via tenenda a Subdito hāc suspicionem tollendi.

2 Cum videat infirmum a se auersum sanari non posse, nec medicamenta admittere, nisi suspicionem deponat; faciendum omnino, quod idem Sanctus Pater monuit, vt Pastores dilectionem suam quasi quandam viam

Pastoral. p.2. c. 8.

viam faciant, per quam corda audientium ad amorem Conditoris sui introducant: difficile quippe est, vt quamlibet recta denuncians prædicator, qui non diligitur, audiatur. Ergo quæcumque monita, quæcumque remedia adhibeantur, nihil illi proderunt, immo interdum nocent magis, quia putat ille ea omnia non ab amore, sed aliunde proficisci.

3 Itaque si quid murmuret, aut conqueratur contra illum, factus velut homo non audiens, caueat diligentissime, ne aut cum eo, qui detulit, aut cum alio quopiam ita loquatur, vt ostendat se etiam vulneratum, aut ita rem exaggeret, vt dicat, hæc tolerari non posse, omnino illum seuere castigandum, non esse tales dignos, qui in Societate retineantur, & huiusmodi alia. Sed cum mansuetudine semper illud potius: Doleo bonum fratrem in hæc prorupisse, præsertim cum Superioris personam teneo: cuperem omnino suspiciones has euellere ex ipsius animo, ex passione vehementi ista dixit; compatior illius infirmitati, cum præsertim hæc, quia in alios redundant, & scandalum pariunt, aliquo remedio indigeant: oremus pro illo, videamus quid consilij capiendum, sanare eum potius, quam humiliare cupio. Superior ferat Subditi imperfectiones.

4 Aggrediatur eum in spiritu charitatis, Gal. 6.

Spiritu charitatis iuuādus. capiens hoc modo vulpeculam, id eſt, detractorem,& capiat Domino,hoc eſt, lucretur in lenitate fratrem ſuum in Chriſto.
Serm. 63. in Cant. Qua de re cum egregie dicat S. Bernardus, verba illius,vt aptiſſima,apponam. Explicans enim verba illa Canticorum: Capite nobis vulpes paruulas, hæc attexit. Peſſima vulpis,occultus detractor, ſed non minus nequam adulator blandus: cauebit Sapiens ab his, dabit operam ſané quod in ipſo eſt, capere illos, qui talia agunt; ſed capere beneficiis atque obſequiis, & monitis ſalutaribus, & orationibus pro his ad Deum. Non
Sap. 6 1. & Rom. 12. ceſſabit iſtiuſmodi carbones ignis congerere ſuper caput maledici, & item ſuper adulatores quoſcumque ſi fieri poteſt, & illi inuidiam, & illi ſimulationem de corde tollat, faciens mandatum Sponſi dicentis: Capite nobis vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineas. An non tibi captus ille videtur, qui ſuffuſus ora rubore, quippe proprium erubeſcens iudicium, ipſe ſuæ confuſionis, & pænitudinis teſtis eſt, ſiue quod oderit hominem amore digniſſimum, ſiue quod dilexe-
1. Io. 3. rit tantum verbo, & lingua eum, à quo ſe diligi opere, & veritate, vel ſero expertus eſt? captus plane, & captus Domino, ſecundum quod nominatim ipſe expreſſit, Capite inquiens, nobis. Vtinam ego omnes aduerſantes mihi ſine cauſa, ita capere poſſim, vt Chri

ſto

ſto eos vel reſtituam, vel acquiram.

5 De murmurationibus & aliis, quæ ipſum Superiorem attingunt, melius eſt, ſi per alium moneatur, præſertim Confeſſarium; & Præfectum Spiritualium, à quo paterne oſtendatur illi macula, & aliorum offenſio: interdum à Miniſtro, nonnunquam etiam, ſi ipſe aderit, a Prouinciali valde ſerio, indicando ſcandalum, & culpæ grauitatem. Ipſe vero Superior multa, quæ ad ſe pertinent, oſtendat ſe neſcire. Si enim intelligat is, qui offendit, illa ad Superioris notitiam perueniſſe, vix poterit ſibi perſuadere, Superiorem non eſſe propterea exulceratum, & erga ſe male affectum.

De murmurationibus cōtra Superiorē per alium monendū.

6 Interdum Prouincialis, ipſe Rectoris Admonitor, Spiritualium Præfectus, vel aliquis ex grauioribus, cui præſertim tentatus confideret, indicent illi hanc opinionem vere ex falſa apprehenſione conceptam, maioris eſſe damni, quam ille putet: hanc niſi deponat, eum futurum ſemper inquietum: obedientiam nunquam eſſe poſſe, qualem Deus, & Conſtitutiones exigunt. Si Superior non taceat, monita ſalutaria verti ei in venenum; ſi taceat, quotidie in deteriora lapſurum: videat quid agat, & ſibi conſulat. Offerat præterea qui tentatum ſic iuuare aggreſſus eſt, ſe cum Superiore acturum efficaciter, vt illum amanter amplectatur: ſperare

A grauioribus patribus iucundus.

rare ſe, non futurum hoc difficile, quod nouerit bonam Superioris voluntatem erga illum, quam ſignis & verbis ſibi frequenter oſtenderit. Proinde cum egerit, ſe relaturum. Agat, deinde magis confirmet, animet, vt omnino per ſe adeat Superiorem, eiq. penitus aperiat vulnus, manifeſtet ſuſpiciones omnes, omnes querelas; polliceri ſe libenter illum audiendum, atque omnino diſiectis vmbris, fore omnia lucida & pacata. Sed ille non facile ad id adducetur, obijciens Superioris erga ſe auerſionem cognitam, duritiam, verborum aſperitatem, denique verendum, ne congreſſus hic accendat potius, quam extinguat humores. Non ideo ceſſandum, ſed ſæpius is erit vrgendus, vt ſaltem vocatus eat, modo re vera Superior ſe ad dulcedinem cōpoſuerit.

Quomodo ſe gerat Superior in colloquio.

7 Vbi ventum fuerit ad colloquium, inuitet eum Superior hilari fronte, vt omnia aperiat, quia alioqui nunquam pacem inueniet: polliceatur fructum, promittat ſe, ſi quid re vera in eo deſideretur, facile mutaturum, quia non alio animo, quàm ex charitate fecit. Si quid vero ex ſiniſtris & falſis imaginationibus ortum habeat, ſe dilucide oſtenſurum, etiam adhibitis teſtibus, ipſum falli. Deinde ſinat eum motus animi ſui aperire, licet verbis incompoſitis, & acerbioribus, nec tam illa attendat, quam infirmitatem. Vbi

ſe

se aperuerit, excipiat eum ſuauiſſime, incipiat docere in ſingulis, in hoc & illo penitus eum falli. Dicat quæ fecerit contra pro illo, citet in hoc, aut illo facto teſtes talem vel talem: ſi in hac vel illa re aliquid negauit petenti, non potuiſſe aliud fieri. Si iniunxit pœnitentias, non fuiſſe niſi ordinarias. Si explorauit, vel aliquid de illo voluit ſciſcitari, fuiſſe conſcientia coactum propter ea, quæ referebantur, quæ licet facile non crederet, tenebatur tamen vt paſtor quærere. Si oſtendit in nonnullis minorem fiduciam, quod non ei hæc aut illa iniunxerit, vel fuiſſe, quia externi alium petebant nominatim, vel quia genus illud negociorum ob naturam eius & præſentem ſtatum, minime crederetur illius ſpiritui profuturum, vel quia noſtri, vel externi offendebantur eius agendi modo. Polliceri se omnem charitatem, omnem fiduciam: incipiat ipſe mutare modum, & videbit quanta illum Superior charitate complectatur. De his autem, in quibus mutare debet, melius eſſe vt redeat, commodius auditurus, longiorem fuiſſe ſermonem: interim oret vterque, & veniat ipſe animatus vt audiat, nam ex amore fore omnia. Non minus quippe diligit charitas, cum monet & obiurgat, quam cum blanditur ac fouet. Sperare ſe in poſterum omnia meliora. Hæc omnia fiant tanquam a patre, blande, & amanter, & omnino caueat

Superior disputationes, & altercationes, hoc enim minuit auctoritatem, & gignit maiores amaritudines. Addat præterea super omnia si fortè contigerit eum aliqua contra ipsum Superiorem dixisse, quæ putet relata, Superioris ipsius animum pupugisse, vt sibi certissime persuadeat, nihil in eius animo propterea amaritudinis resedisse: immo se tanto magis a Superiore diligi, a quo impensiora charitatis signa experietur; quique nullam aliam huius dilectionis compensationem petit, nisi vt se ille in posterum sincerum fratrem exhibeat, & cum magna fiducia tanquam ad patrem accedat, fore sine dubio vt eius fiduciæ Superioris facta respondeant.

Post de grauioribus monēdus.

8 Vbi cœperit remitti febris ardor, moneat illum de grauioribus, excusans tamen quoad potest, vel aliquam imprudentiam, vel intentionem eius. inculcet aliorum offensionem, nostrorum, & externorum, qui sæpe conquesti sunt. Commemoret aliqua bona quæ fecit, addens cur maculam inferat, cur multa bona impediat, quæ præstare posset. admisceat aliqua leuiora errata, quæ ostendat, se nihili facere: doceat tamen, quam facile, & quanta cum laude, ac merito illa vitare potuisset.

Hortetur vt Superiorē frequentius adeat.

9 Iniungat, vt deinceps frequentius eum adeat, hoc enim sibi futurum gratissimum: communicatio enim nutriet fiduciam, & amo-

amorem: non dubitet ſe diligi, vt filium cariſſimum; vtinam paterent corda, ſic enim euaneſcerent cuncta, quæ hanc ſuſpicionem, & diffidentiam ingenerant: & ne putet ſe verbo & lingua tantum diligi, experiatur, vt videat ſe diligi etiam opere, & veritate; proponat quæ cupit. Si poſſit ſine maiore incommodo, concedat Superior alacriter: ſi habeat difficultatem in ijs concedendis, tunc infirmo præmonito, communicet cum Admonitore, vel conſultore: qui ſi annuat, nec manifeſtũ ſit incommodum, concedet: ſi neget, excuſabitur, quia aliorum etiam iudicio permittendum non erit. Si per aliquem, cui magis fidat, velit agere cum Superiore, poterit initio indulgere: interdum tamen ſi res eiuſmodi ſit, vt concedi debeat, ſignificandum Interpreti, vt is qui petit, Superiorem adeat, Superiorem ſine dubio facturum quod petitur. 1. Io. 3.

10 Etſi vigilandum eſt Superiori, cum ijs maxime, qui maiori indigent cura; videat tamen cum hoc infirmo quæ, & quibus de eo credat: audiat quidem, ſed perpendat omnia: procliue enim eſt, vt de eo, qui non recte ambulat, de quo putant Superiorem non habere optimam opinionem, eſſeq. inter eos viciſſim aliquam offenſionem, multa ad eum deferantur non ita explorata, interdum etiam exaggerata. De ijs, ſi abſque diligenti cautela infirmus moneatur, mirum quantopere Quomodo credenda quæ referuntur.

pere noceat, quantopere hinc morbus crescat, quantam occasionem sumat is, de quo agitur, infirmandi cetera, quæ obijciuntur, accusandi Superiorem nimiæ credulitatis, quam etiam ex amaro affectu erga se proficisci & credet, & prædicabit.

Vt se gerat cũ defect° deferũtur.

11 Hoc ipsum ei cum arguitur, prædicendum, hæc quidem esse delata, se tamen non facile credere quæ dicuntur: cupere proinde ab eo cuncta cognoscere, idq. ne putet ille, se ex præiudicio damnatum, quod caueat diligenter Superior, ne præ se ferat. Et quamuis alioqui de re constaret, audiat tamen antequam damnet; efficiatque, vt intelligat ille, sibiq. plane persuadeat (quamuis pro ratione sui officij, & pro bono subditi, atque communi, necessariò audiat, & inuestiget) tamen sibi gratius longe futurum, si innocens, quàm si culpabilis inueniatur. Quis enim pater, qui filij culpa, vel infirmitate audita, non libentius inueniat vnde gaudeat, quàm vnde puniat?

Eius opera & quomodo vtendũ.

12 Iniungat illi aliqua, quæ sine magno detrimento poterit: mittat interdum, si id ille præstare poterit, ad concionandum; ad exhortationes monialium, ad negociũ aliquod cum Prælato, vel aliquid aliud transigendum, ne arbitretur omnino sibi ex diffidentia ad omnia ostium occludi. Hæc tamen non ita ordinariè fient, aut frequenter, vt in-

incommoda incurrantur vel familiaritatis cum Principibus viris, vel quasi eius personæ nimiæ approbationis, quæ postea Societati, si res non bene succedet, aliquando nocitura sit (nam huiusmodi homines solent interdum nostris contra nos armis, & testimonijs pugnare) sed prudenter, & per interualla tantum, ne ille putet se penitus abiectum. Postea, vbi rationem reddiderit rei gestæ, laudandus erit, & animandus; hæc enim valde conciliant animum, & suspiciones euellunt.

13 Postremò nihil prætermittat per se, & per alios idoneos, quod ad eximendas suspiciones, & gignendam amoris sui opinionem facere possit: certus, nisi hoc fecerit, nulla medicamentorum genera profutura: memineritque sententiæ D. Gregorij, quam Sanctus ille Pater & ex longa experientia didicerat, & ex Sacris litteris exemplo confirmat Apostoli: qui obiurgaturus grauiter Corinthios, ita eos ante laudauit, vt post plurimas laudes intulerit, Ita vt nihil vobis desit in vlla gratia. Sed (vt Sanctus hic ait) prius superborum brachia studuit per blandimentorum vincula religare, vt postmodum potuisset vulnus superbiæ ferro correctionis incidere. Erant profecto in Corinthijs & quæ laudari debuissent, erant & quæ argui. Peritus

Omnia Superiori tentanda.

1. Cor. 1.

Lib. 24. moral. c. 9.

ritus itaque medicus prius ſana membra, quæ circa vulnus erant, laudando, palpauit; & poſtmodum putridum ſinum vulneris feriendo transfixit.

Hactenus B. Gregorius.

SE-

SECVLARITAS, ET AVLICISMVS insinuans in familiaritates, & gratiam externorum.

CAP. XV.

MOrbus hic in Societate & intra & extra periculoſus eſt, & iſtis qui eũ patiuntur, & nobis fere neſcientibus paulatim ſubintrat, ſpecie quidem lucrifaciendi Principes, Prælatos, Magnates, conciliandi ad Diuinum obſequium huiuſmodi homines Societati, iuuandi proximos, &c. Sed re vera quærimus interdum nos ipſos, & paulatim ad ſecularia deflectimus. Quare diligenter præuenienda ſunt mala, & initiis occurrendum.

Quam faciem induat aulicismus.

1 Attendenda igitur ſigna, quibus dignoſci morbus hic poſſit. Ea autem inter cetera non obſcure illum indicant, ſi quis frequentius illos adeat: ſi, cum abſtinet, ſentit deſirium præſentiæ, & congreſſus illorum: ſi eorum rebus & negociis tanquam propriis ſe affici ſentiat: ſi libenter amplectatur negocia ſecularia: ſi Superiore inſcio tractet: ſi huiuſmodi Principes & magnates ſibi, non Societati conciliet: ſi obſeruantia, & obedientia incipiant illi ſordeſcere: ſi Societatis mi-

Signa aulicismi.

nisteria, & quæ minus speciosa videntur, leuiora putet; si se factum arbitretur ad màgna: si paupertatem nostram incipiat moleste ferre, quod commoditates, & curiosiora requirat: si nostrorum conuersationem, præsertim simplicium aspernetur: si Superiorem hæc monentem, quasi maleuolum, & inuidum iniquius ferat. Hæc enim & huiusmodi si adsint, quicquid decepta, & deceptrix illius intentio huic polliceatur, certum est morbum illius animum occupare.

2. Indicanda erunt ei pericula. Nam obedientia, fraterna vnio, simplicitas religiosa, deuotio, & coniunctio cum Deo, amor erga Societatem, zelus animarum, & plurimæ aliæ virtutes manifeste periclitantur. Vix enim credi potest, quam hic homo immutetur, & breui cum minime sentiet, inueniet, & dolebit se alium. Vnde in quinta Generali Congregatione tam serio ea de re actum est, vt videre est Canone 12. & 13. qui maxime seruandi.

Statim amouēdi huiusmodi homines.

3 Auellendi huiusmodi homines tempestiue bono aliquo nomine: quia si incipiant altiores radices extendere, non poterunt sine magna Principum offensione diuelli. Quare Superiores locales moneant tempestiue Prouinciales; qui si videant difficultatem, consulant Generalem. Denique non sint Superiores hac in re negligentes, si consultum

Socie-

Societati volunt.

4 Si excusant se, quòd Principes vrgeant, hortandi serio, vt ipsi tanquam sua sponte fila præcidant; quod si voluerint, haud dubie suauiter id facient: tantum caueant, ne videantur, cùm contra sentiant, & cupiant, iccirco se id facere, quia Superiores volunt, & quia hoc nomine ab hominibus Societatis male excipiantur. Si enim hoc modo fiat, nocet potius causæ, & Societati quam prosit, & Principum animos valde exulcerat. Quo fit, vt hæc eo modo pertractare, hominis sit nec obedientis, nec Societatem amantis, cum hæc incommoda manifeste videat. — Quid quãdo se excusant.

5 Occupandi erunt diligenter in ministeriis; tum quod in his fructuosius proximis, tutius sibi, & maiori cum Societatis ædificatione versentur; tum ne tempus suppetat huiusmodi visitationibus, & inutilibus colloquiis. Visitationes etiam interdum diserte negandæ, vt in Instructionibus cauetur impressis. — Occupandi in ministerijs.

6 Publicæ etiam in Refectorio reprehensiones monebunt eos Religiosæ humilitatis, vt aulicismum quoquo modo interrumpant. quare circumspecte, & opportune suo tempore adhibendæ. — Publice reprehẽdẽdi

7 Monendi subinde, rem esse plenam inuidiæ apud externos, Societatem hoc nomi- — Monendi de periculis

ne male audire, conflari multorum in nos odium, inter noſtros etiam neſcio quid inæqualitatis offendere: hortandi vt prudenter declinent; ſuggerant nonnullis in rebus Principibus ipſis aliquos alios noſtros, vel externos, prout res feret, ne videantur noſtri omnia mouere.

Etiam externis denegandi.

8 Externis, qui vel ſua ſponte, vel etiam ab huiuſmodi noſtris miſſi Superiorem vrgent, vt illis hoc vel illud negocium demandet, modeſtè negent, prætexentes Principis ipſius offenſionem, Societatis decreta, negocij ſecularitatem, aliorum odium, & huiuſmodi multa, quæ impediunt ne Superior poſſit hoc probare, ſi id illi faciant, tantum abeſt, vt poſſit iniungere.

Generalis quoq. monendus.

9 Poſtremo quoniam morbus mixtus eſt ex effuſione ad exteriora, & amore excellentiæ, de quibus diximus cap. 6. & 7. applicet Superior pleraque remedia ex illis, & Generalem admoneat.

PER:

PERTINACIA ET DVRITIES Iudicij cum contentione.

CAP. XVI.

SI fuerit in ſpeculatiuis adhibeat Superior iudicium aliquorum Doctorum; & vbi is fuerit diligenter auditus, imponat ei ſilentium iuxta obligationem Conſtitutionum, nec ſinat longius progredi, alioqui nec pauca, nec parua ſequuntur incommoda. In ſpeculatiuis adhibendi Doctores. Exam.c.3. §.10.& 11

2 In practicis moneat illum, hoc fere naſci ex ſuperbia, quæ velit aliis videri doctior, vel ſuperior, & neſciat cedere; vel ex tenuitate iudicij, quod non apprehendit ſaltem non eſſe in rebus moralibus tantam euidentiam, vt non modo ſit habenda ratio etiam iudicij aliorum, ſed etiam prudentiores proprio confiſi iudicio, decepti grauiſſime fuerint. In practicis de quibus moně di.

3 Doceat eſſe interdum quæſtiones de nugis, & rumoribus, qui narrantur: quam vero indignum ſit religioſo homine de iis certare, & caritatem lædere, facile quiuis intelligit. Nugas interdũ eſſe doceat.

4 Monendus quod Caſſianus ait. Sicut inter carnales de terrenis ſubſtantiis, ita in- Caſs.coll. 16.2. c.6. vſq; ad 17

Hortãdus ad Cassia. legendum. ter spirituales pro diuersitate, intellectuum oriri discordiam. Legat proinde diligenter egregiam eius loci doctrinam, præsertim à capite 6. vsque ad 12. si vero sit coadiutor, dicat, illi Superior, vel Præfectus aliqua in hanc sententiam.

Cõmunia remedia adhibẽda. 5 Adhibeat remedia communia orationis, & examinis particularis, assumendo leuem aliquam pœnitentiam, quoties in leuiora inciderit.

Nõ abeãt impune. 6 Ne contentiones huiusmodi permittantur impune, dentur reprehensiones publicæ in Refectorio cum admonitionibus, quæ alios etiam iuuent. Et si Minister, vel aliquis Pater ex grauioribus adesset, cum hæc contingunt, posset commode sermonem ad alia transferre, & fratrem opportune monere.

Qũo iuuãdu nõ emẽdatus 7 Si quis monitus non emendaretur, assignandi essent maturiores, & magis spirituales, cum quibus in recreatione ageret, ne ibi contenderet.

Quid cum res est cũ Superiore 8 Si res fuerit cum Superiore, iam defectus est Obedientiæ, proinde adhibenda remedia quæ in tertio capite.

PER:

PERTVRBATIO PACIS, *& seminatio discordiarum, & iurgiorum.*

CAP. XVII.

1 ANte omnia plurimum proderit, si grauitas morbi, quæ a plurimis paruipenditur, diligenter ab infirmo nec semel, aut perfunctorie perpēdatur. Consideret itaq, quam multa, quàm grauia, quàm exaggerate de peccatis linguæ, Scripturæ sacræ loquantur: nam præter ea, quæ D. Iacobus Apostolus tam grauiter tertio capite suæ Epistolæ posuit (vt linguam appellet vniuersitatem iniquitatis, & afferat maculare totum corpus, & inflammare rotam natiuitatis nostræ, inflammatam a gehenna) In libris Prouerbiorum, & Ecclesiastæ frequentissime de eo monemur, & potest quisque multa sibi loca conquirere, quibus veluti stimulis sese pungat. Sed certe Ecclesiastici 28. tam multa mala narrantur, vt mirum sit, si quis ea legat, & non contremiscat.

Morbi grauitas considerāda.

Iac.3.

Eccl.28.

2 Ex Sanctorum exemplis, & eorum dictis eiusdem morbi grauitas perpendi potest. mirum enim est, quantopere linguæ lapsum & formidauerint ipsi, & alijs formidandum

Exēpla SS. perpendēda.

ostenderint. Mira sunt, quæ sibi iniunxerunt, quæ fecerunt, quæ pertulerunt vt linguam domare possent. Sed his describendis non est hic locus. Ceterum illud valde perpendendum, quod D. Basilius cum de spiritualium morborum curatione agit, quomodo contraria contrarijs curanda sint, murmurationem grauissime punit, separatione videlicet ab alijs, & vt nemo ex fratribus cum ipso in opere esse velit. Quin etiam addit in detestationem tanti mali, vt opus quod ille laborauit, cum alijs ne misceatur: &, quod magis mirandum est, postquam ille humiliter pœnitentiam egerit, & eo morbo liberatus fuerit, admitti quidem posse tunc illud opus, sed ne tunc quidem in vsum fratrum erogandum, verum in alium aliquem, propter rationem supra allatam, quam attulit Interrogat. 29. quod ex admissione eiusmodi operis, non sinatur ille aduertere quantis in malis versetur. Indicat quippe hic sanctus Pater, ita terrendum hominem, ita confundendum, ita sui facti turpitudinem edocendum, vt vel ex eo, quod ne labores quidem illius recipiantur, intelligat, vbi iaceat. Quod totum certe sine suspirijs legi non potest. Sed mirum est quanto cum animi sensu S. Chrysost. damnet & deploret hoc vitium, vt & abundantissimos lacrimarum fontes ex oculis laxare cupiat, nec tamen vllum fore luctum tantæ, vt ipse

S. Bas. reg. fus. dispu. interrog. 51.

Ibidem interr. 29.

To. 5. ser. de laude Dei.

ipse loquitur, tragœdiæ condignum putet: mirum est quam subtiliter tanti criminis naturam, causas, malitiam, signa, indignitatem, damna, remedia describat. Si naturam spectes, nihil aliud hoc esse ait, quam sibi inuicem insurgere, in seipsos morsus, laniatusq. conuertere, in suam carnem voracitatem exercere, sagittas verborum in fratres imo acriora sagittis vulnera infligere, gladium denique in animam ipsam acuere. Si causas; cupiditatem & inuidiam notat, & eas quidem mendacio fallaciæq. subnixas. Si malitiam; fratricidio & sacrilegio comparat, fratricidio quidem eum fraternam societatem vsque ad caritatis interitum lædat, quod cædis instar a Caino factæ tanto est iniquius, quanto consanguinitas ipsa sublimior; sacrilegio autem cum ipsum Christi corpus quodammodo violetur. Intelligas inquit, cum in fratrem contumeliam dixeris, Christi te membrum vituperasse. Si signa; possunt inquit, in vobis hæc recognosci, cum quisque proximi auribus verba insusurrat, obticeturque statim cum quis propius accesserit, & de medio tollitur ceptus sermo. & paulo post. Vnde complures inquit, reperies gentili potius quam christiano se credere. Si indignitatem; eo magis inquit, queror vos sub eodem tecto, templo, pastore, tot rebus ad concordiam prouocantibus, discordes tamen & seditiosos existere. Si damna;

Eius natura.

Causæ.

Malitia.

Signa.

Indignitas

damna; primo ſequi ait, caritatis interitum, deinde conſequenter Deum e medio quodãmodo profugere; vt enim vbi duo vel tres congregantur in nomine ipſius, ibi eſt in medio eorum, ita cum duo vel tres in pacis euerſionem conueniunt, ibi medius eſſe recuſat. Tertio, fraternum nomen quo nihil dulcius aut carius tenue admodum & exile relinqui ac prope extingui. poſtremo a nobis ipſius animarum quaſi ciuile exitium induci. Si enim inquit, fuerimus in nos ſemper armati nulla erit dæmonum induſtria ad noſtrum exitium neceſſaria. Si denique remedia, ſuadet vt diuinæ Euchariſtiæ menſam reuereamur, vbi pacis victima Chriſtus apponitur, vt iniuria etiam laceſſiti, toleremus tamen, & ingemiſcamus non quidem iniuriæ gratia, ſed ob eam inferentis interitum: & ad extremum, vt fructum qui ex iniuriarum tolerantia naſcitur, cogitemus. Has omnes huius Patris ſententias libuit in pauca colligere, cũ neceſſe minime fuerit tam longum hic illius ſermonem referre, quem tamen vtiliſſimum erit perlegere. illudq. in primis perpendere apud quos dicat, ſi enim tam grauiter ferebat iſta vir ſanctiſſimus in ijs, qui ſola chriſtiani nominis ſocietate coniuncti erant, quid de illis exiſtimandum, qui arctiſſimo prætérea religioſæ caritatis & vnitatis vinculo aſtricti ſunt? Sed prætereunda non ſunt quæ D. Ber-

Remedia.

Bernardus in eandem fere sententiam egregie dixit. Ac sermone quidem 29. in Cantica ibi. Proinde, inquit, dilectissimi, pacem habete ad vos, & nolite lædere inuicem, non facto, non verbo, &c. Legatur locus. Et sermone 24. in illud: Recti diligunt te, ibi, Videas ambulare seprsum, &c. Vbi conuenticula, & detractiones graphice describit. Sed serm. de triplici custodia manus, linguæ, & cordis, ita rem exaggerat, vt dicat: Nec vero eiusmodi linguam, ipso etiam mucrone, quo Dominicum latus confossum est, crudeliorem dicere verearis. Fodit enim hæc quoque Christi corpus, & membrum de membro, nec iam exanime fodit, sed facit exanime fodiendo: ipsis quoque nocentior est spinis, quas illi tam sublimi capiti furor militaris imposuit: seu etiam clauis ferreis, quos sanctissimis manibus illis, & pedibus consummatio Iudaicæ iniquitatis inflixit. Nisi enim huius quod nunc pungitur, & transfoditur; corporis sui, vitam illius vitæ corporis prætulisset, nunquam illud pro isto mortis iniuriæ, crucis ignominiæ tradidisset. Et D. Augustinus vehementer matrem collaudat, quod nunquam alteri de altera proderet, nisi quod ad eas reconciliandas valeret. Aitque se experientia doctum, turbarum, & miseriarum, quas lingua excitat, non paruum hoc bonum æstimare. Et subdit: Animo humano parum es-

S.Bern. ser. 29. in cant.

Cant. 1.

S.Ber. ser. 24.

Idem ser. de triplici custodia.

S.Aug. lib. 19. confes. cap. 9.

ſe debere inimicitias hominum nec excitare, nec augere male loquendo, niſi eas etiam extinguere bene loquendo ſtuduerit. Quid igitur Religioſis faciendum?

Intelligitur grauitas ex damno proximi.

3 Ex damno & perturbatione eorum quibus cum viuunt, morbi grauitas intelligitur: euertunt enim pacem, animorum tranquillitatem, obedientiam, & miniſteria etiam ac fructum in proximis opinione noſtrorum quoquo pacto diminuta, non leuiter impediunt. Nec ſolum eo tempore quo loquuntur, & ijs perſonis, cum quibus agunt, nocent; ſed lædunt plurimos etiam abſentes, & poſt multos annos, quia rumores & ſuſpiciones in alios, & alios deriuantur: nec in ea domo, vbi quis eſt, tantum eius amori & opinioni detrahitur, ſed manat per Prouinciam, immo per Prouincias, vbi poſt multos annos longiſſime poſitus inueniat ille a ſe abalienatos animos eorum, quibus nec nocuit vnquã, neque conuixit. Quod ſi obedientia illum præfecerit, miſeri ſubditi ex præiudicio, & ſiniſtra illa opinione, & conqueruntur ipſi, & torquent Superiorem, vt nec fiducia, nec reuerentia, nec amor in ijs locum habere poſſit. Vt merito in eiuſmodi detractores, qui venenum tam late diffundunt, illud Scripturæ aptari poſſit: *Væ qui potum dat amico ſuo miſcens fel ſuum & inebrians, vt aſpiciat nuditatem eius*: quod de hac re egregie explicat

Hab. 1.

plicat

plicat B. Ephræm. etiam maxime iuuat, si attendatur facilitas incurrendi hoc peccatum ex linguæ volubilitate: quo enim facilius peccatum aliquod incurritur, eo diligentior ibi custodia adhibenda est. Et certe si quis grauem aliquam infirmitatem corporis ex linguæ lapsu accerseret, quam vigilans esset, & quàm cautus? Et tamen in animæ periculo dormitamus. Immo vero in re leuissima si quis ex defectu linguæ in pronunciatione alicuius dictionis errare soleret, quòd eam recte proferre non posset; si huic publice agendū esset, quàm caute dictionem illam vitaret, ne linguæ vitium prodere cogeretur? Quanto ergo magis illæ cauendæ sunt voces, in quibus lingua grauius peccat? nec tam corporis, quàm mentis vitium manifestat? cum illud culpa careat, hoc neque culpa non leui, nec pœna carere possit.

Ser. de vita spirit. nu. 39. to. 1.

4 Intelligant non esse ad excusationem satis, si id non ex intentione faciant, & formali studio detrahendi aut Societati, aut alijs: quia ex natura rei eadem sequuntur mala, quocunque tandem animo illud dictum fuerit, nec Societati, & alijs minus propterea incommodi euenire: quia cum sciat se facile labi, debuisset attentius custodiam ponere ori suo; sicut & qui vim vini, & potus expertus iterum inebriatur, non excusatur a culpa, quia debuisset, potuissetq. cauere.

Non satis est bona intentio.

Ps. 141.

5 Si

Quid si se male affe-ctũ sentiat

Matt. 12.

Ibidem.

5 Si erga aliquem sentiat se esse male affe-ctum, de eo, rebusque illius ne loquatur, nisi oratione,& præparatione præmissa: nam facile ex abundantia cordis os loquitur, & de malo thesauro non profert bona.

Statim lapsus superiori aperiendus.

6 Si quando labatur, ipse vltro se se Superiori, vel Confessario statim deferat: & caueat ne ea nocte cubitum eat, priusquam confessione se abluerit: tum vt, si forte mortale subsit, in peccato ne dormiat: tum etiam si non esset, facilius veniam impetret,& medicinam. Quod si faciet, maximum sine dubio præsidium sentiet.

Vitanda quæ sunt ĩ causa.

7 Fugiat tanquam venenum, eorum colloquia, & conuersationes, cum quibus errare solet, nec de rebus ad alios pertinentibus, maxime verò ad gubernationem, nisi valde circumspecte, & paratus loquatur, etiam si forte leue id quod dicitur, sibi videatur, nec quicquam mali suspicetur.

Grauiter obiurgandus.

8 Vbi in eo errauerit, excipiatur à Superiore graui aliqua obiurgatione, & commemoratione aliquorum, quæ hic dicuntur. Crescit enim morbus hic, si quis alius, ex indulgentia, & defectu correctionis vltra quá credi possit. Mulctetur interdum pro qualitate culpæ, nam & Salomon admonet. Mul-

Prou. 21.

ctato pestilente, sapientior erit paruulus. Si tamen contra personam ipsius Superioris fuerit murmuratio, seruanda erunt quæ dicta

sunt

sunt de tentatione contra Superiorem cap. 14 nu. 5. & 6.

9 Nisi res fuerit valde publica, & scandalum potius ob dissimulationem nascatur, non erit de huiusmodi in publica reprehensione & parua mensa reprehendendus, nisi forte in genere de inordinata & indisciplinata locutione, & murmuratione. Sed monendus diserte, id publice non fieri, quia valde scandalizaret, si sciretur, hoc eum dixisse. ideo grauiorem arbitretur culpam. Bonum tamen erit, si is coram quibus dixit, se humiliet, dicta retractet, culpam dicat, & de scandalo veniam petat. Quid si res no erit publica.

10 Referre alteri de altero, quod charitatem lædat, non perniciosum tantùm, sed diabolicum arbitretur: & recordetur, quomodo Constitutiones huiusmodi homines appellent, videlicet Pestem; quid jn eos statuant, id est, vt separentur, vel à Domo, vel etiam à Societate. Nec dissimilem sententiam tulit S. Basilius, vbi ait: *Qui detrahit fratri, vel detrahentem auscultat, & tolerat, qua hic animaduersione dignus est? respondet: Exterminandi à reliquorum societate ambo: Detrahentem enim secreto proximo suo, hunc persequebar. Et alibi dictum est: Detrahentem nolito libenter audire, ne subtollaris.* Et addit Interrogatione sequenti: *Si vero Antistiti etiam detraxerit, quo pacto* Relatiões contra alterum perniciosæ. S. Basi. reg. breu. reg. 26. Psal. 100.

cum illo nos geremus? respondet: Manifestum est hoc quoque iudicium ex ira Dei aduersus Mariam, quando detraxit Moysi, cuius peccatum ne ipso quidem Moyse deprecante, inultum dimisit Deus. Et de huiusmodi videtur dixisse Salomon. Eijce derisorem (siue pestilētem, eadem quippe vox est) & exibit cum eo iurgium. Nisi enim serio tales emendentur, iurgia, & dissensiones proculdubio deesse non poterunt.

Num. 12.

Prou. 22.

Ab infirmo causæ inuestigandæ.

11 Inuestiget ipse infirmus diligenter huius morbi causas. Sunt enim qui detrahunt ex aliqua auersione in alium concepta, de quo dulciter quasi loqui nesciunt. Sunt qui ex quadam vanitate aliis detrahunt, alios iudicant, & de omnibus decernunt, probantes, improbantes, quasi soli sapientes. Sunt qui ex inuidia, & aliorum factis detrahunt, & vt ait S. Hieronymus, aliorum lucra sua damna reputent. Sunt qui animo Superiorem taxandi, quod hunc vel illum præponat, quod fere ex eadem inuidiæ & superbiæ radice prodit. Hic autem inuidiæ morbus, qui mortiferi basilisci morsus est, quam sit periculosus, & ad curandum difficilis, egregie docet Cassianus colla. 18. ca. vlt. quod diligentissime perlegendū est. Ex his atq. aliis huiusmodi, cū detractionis vitiū oriatur, ibi medicinā apponat, vbi viderit esse huiusmodi infirmitatis pestiferā, sed feracē valde radicē.

Cass. coll. 18. c. vlt.

12 Vide

12 Videat quam miserum sit, cum cætera Religionis onera portet, exponere se tam probabili periculo perdendi frequenter omnia, si incidat in mortale, quod in huiusmodi facile est. Quod si Deum grauiter offendere immo vel suggerentē Satanam sustinere non modo Religioso, sed Christiano homine indignum est: quid censendum, si ea omni custodia non vitemus, ex quibus id facile consequetur? Re vera tremendum. Sed quos minus hæc solicitudo pungit & vrit, retineat saltem laborum, & meritorum iactura, difficultas pœnitentiæ, & labor resurgendi. — Periculum cui se exponit.

13 Ad examen particulare cum aliqua pœnitentia, quoties ceciderit, orationes & lacrymas serio confugiat, sciens quod ad periculum cadendi, & aliorum damnum attinet periculosius se hoc morbo, quam contra castitatem, tentari: & tamen ex ista tentatione, quomodo humiliatur, quomodo omnia tentat, non omittit disciplinas, orationes, Sacramentorum frequētiam? In lingua vero, quasi nullum esset periculum grauioris casus, tam facile prolabimur. Euellendus omnino hic error ab animo, & diligenter periculum præcauendum. — Examē particulare & alias id genus.

14 Videat attentius, quam odiosus fiat omnibus qui in eadem domo versantur, forte etiam illis ipsis apud quos loquitur. Sed parum est. Quid si grauius illud addatur, quod — Odiosus fit omnibus.

Rom. 1. Apoſtolus ait, Detractores Deo odibiles? Quid miſerum magis quam Deo & hominibus eſſe odioſum? & poſtea in ore ſuo huiuſmodi miſerabiles complacebunt.
Pſal. 48.

Superiori ſeruanda reſpõſa ad Romanam Congreg.

15 Poſtremo ſeruet Superior quæ habentur in Reſponſione ad quandam Congregationem Prouincialem anni 1590. quæ ſic habet. Primum quidem occaſiones captare debebunt (id eſt Superiores) in domeſticis exhortationibus, quæ ad noſtros haberi ſolent, ac ſerio inculcare, quantopere hoc vitium conſcentiæ, pietati, ac paci noceat. Secundo, vt præter communes ſyndicos, nonnulli occulti adhibeantur, qui in particulari de hoc vitio referant; & vt delinquentibus in eo, vel pœnitentiæ iniungantur publicæ, vel correctiones ſecretæ, prout res tulerit, adhibeantur. Tertio, Confeſſarij pœnitentes ſerio moneant in his grauiter peccare poſſe. Et ſi quidem detractio fuerit mortalis, referat ad Superiorem, iuxta ordinationem decimam quartam ex viginti duabus quas Kalend. Auguſti 1590. ad Prouincias miſimus. Si tamen caſus mortalis non fuerit, moneant illum ſerio, pœnitentiamque iniungant, ac remedia tum particularis examinis, tum alia proponant. Poſſunt etiam eos in priuatis colloquiis extra confeſſionem monere, vt a conſuetudine eorum, ſi quos nouerint aut viderint in hoc vitium impinge-

re, diligenter caueant. Quarto, quoniam non raro multam præbet occasionem huiusmodi querelis, & obmurmurationibus scire quid in consultationibus dictum, aut determinatum sit; ratio habeatur quam diligentissime, vt Consultores seruent secretum, iuxta officii sui regulam. Quinto, plurimum nocet, si Admonitor & Consultores ita cum accedentibus & contristatis agant, vt spe illos fouendi, & iuuandi, ea de Superioribus dicant, vt dolentium querelas approbare, atque idem quod illi de Superioribus sentire videantur. Hoc enim modo etiam contra illorum intentionem fouentur quærelæ, & murmurationes, & confirmantur magis. Sed ita accedentes amanter excipiant, & patienter audiant, vt Superiorum auctoritatem, & amorem seruent. Non enim deerit modus consolandi eos, qui in amaritudine sunt, etiam operam suam apud Superiorem promittendo, modo caritas & prudentia, ac necessaria in verbis circumspectio non desit. Sexto, moneantur inter nostros selectiores nonnulli, qui si quid tale in nostrorum Collegiis viderint irrepere, id impedire, sermonemq. diuertere curent, vel meliores interponendo sermones, vel suauiter, & amanter dicendo, non esse tutum simile quid proferre. Septimo, intelligant etiam nostri, tum in exhortationibus, tum

a Confessariis, & serio doceantur, *in detra-ctione & murmuratione facile esse lethale peccatum*. Et quamuis in particulari ex cir-cumstantiis fieri possit, vt culpa non eo per-tingat, tamen ex natura rei, si non semper mortaliter, fere tamen grauiter peccari: exē-pli gratia, cum malam de Prælatis opinio-nem, subditorum animis per huiusmodi ver-ba inserimus, vel bonam euellimus, aut quo-uis modo ipsos a Prælatis alienamus; cum Obedientiæ vires, & simplicitatem enerua-mus; cum diffidia, simultates, & animorum auersiones inter fratres seminamus; cum communem pacem, tranquillitatem, & re-gularum disciplinam perturbamus. Qua de re B. Bern. pulchre sic ait de Religione lo-quens: Proditores sunt quicumque in hoc Domini castrum inimicos eius introducere moliuntur; quales sunt vtique detractores Deo odibiles, qui discordias seminant, nu-triunt scandala inter fratres. Sicut enim in pace factus est locus Domini, sic in discor-dia locum Diaboli fieri manifestum est. Non miremini fratres, si durius loqui videor, quia veritas neminem palpat. Omnino prodito-rē se esse nouerit, si forte (quod absit) vi-tia quælibet in hanc domum conatur indu-cere, & templum Dei speluncam facere Dæmonum. Gratias Deo, non multos hic inuenimus huiuscemodi. Sed tamen

S.Ber. ser. de dedic. Eccles.

Rom. 1. Psal. 75.

de-

deprehendimus interdum forte nonnullos, qui colloquantur hostibus, & paciscantur fœdus cum morte, hoc est, moliantur quod in eis est, imminuere Ordinis disciplinam, intepescere feruorem, turbare pacem, lædere charitatem.

MELANCHOLIA, *Scrupuli, &c.*

CAP. XVIII.

DE hoc morbo tam multa, tamque vtilia a multis conſcripta ſunt, vt nõ ſit neceſſe plura dicere.

Quinã legendi. Gerſ. trac. cõtra puſill. p. 3. & de præpar. ad miſſam.

1 Legi poterit Gerſon tract. contra Puſillanimitatem par. tertia, & de præparat. ad Miſſ.

Qũo iuuãdi.

2 Hi ordinarie fouendi, amanter excipiendi, animandi, nec illis dubie, aut cum hæſitatione loquendum, ſed clare. Nihil hoc; Mittas iſta ſecurus; Ne repetas; Hoc facito; Ego rationem reddam Deo, &c.

Scrupuloſi circa peculiaria obiecta.

3 Illud tamen prætereundum non eſt, eſſe interdum aliquos, qui non ex nimis timorata conſcientia in ſcrupulos vergant, ſed peculiari aliqua ex cauſa circa vnum aut alterum obiectum cum ſint anxii & ſcrupuloſi, in reliquis tamen minime timorati & indiſciplinati inueniũtur. Experti enim ſumus alioqui ſpiritualis profectus, & religioſæ obſeruantiæ valde negligentes, & ſine ſcrupulo multas admittentes imperfectiones, ob quas tandem e Societate dimittẽdi fuerint: qui tamen in nonnullis anxie nimis & ſcrupuloſe

agen-

agentes, finem numquam faciebant confessionibus generalibus, facultatibus petendis, & huiusmodi. Quod ideo dicendum fuit, ne tales homines semper foueantur, & eorum conscientiæ dilatentur, sicut cum scrupulosis agendum: sed vt discrete in ijs tantum iuuentur lenitate & indulgientia, in quibus indigent: in cæteris moneantur de laxitate, & vt videant hæc inter se non cohærere: quinimo contigere posse, vt ex nimia negligentia & socordia hos scrupulos permittantur incurrere. Euigilent itaque cum feruore, animandi tamen cum dexteritate, prout ratio docebit.

FINIS.

INDEX RERVM.

Eius-

Incli-

Per-

Auer-

FINIS.